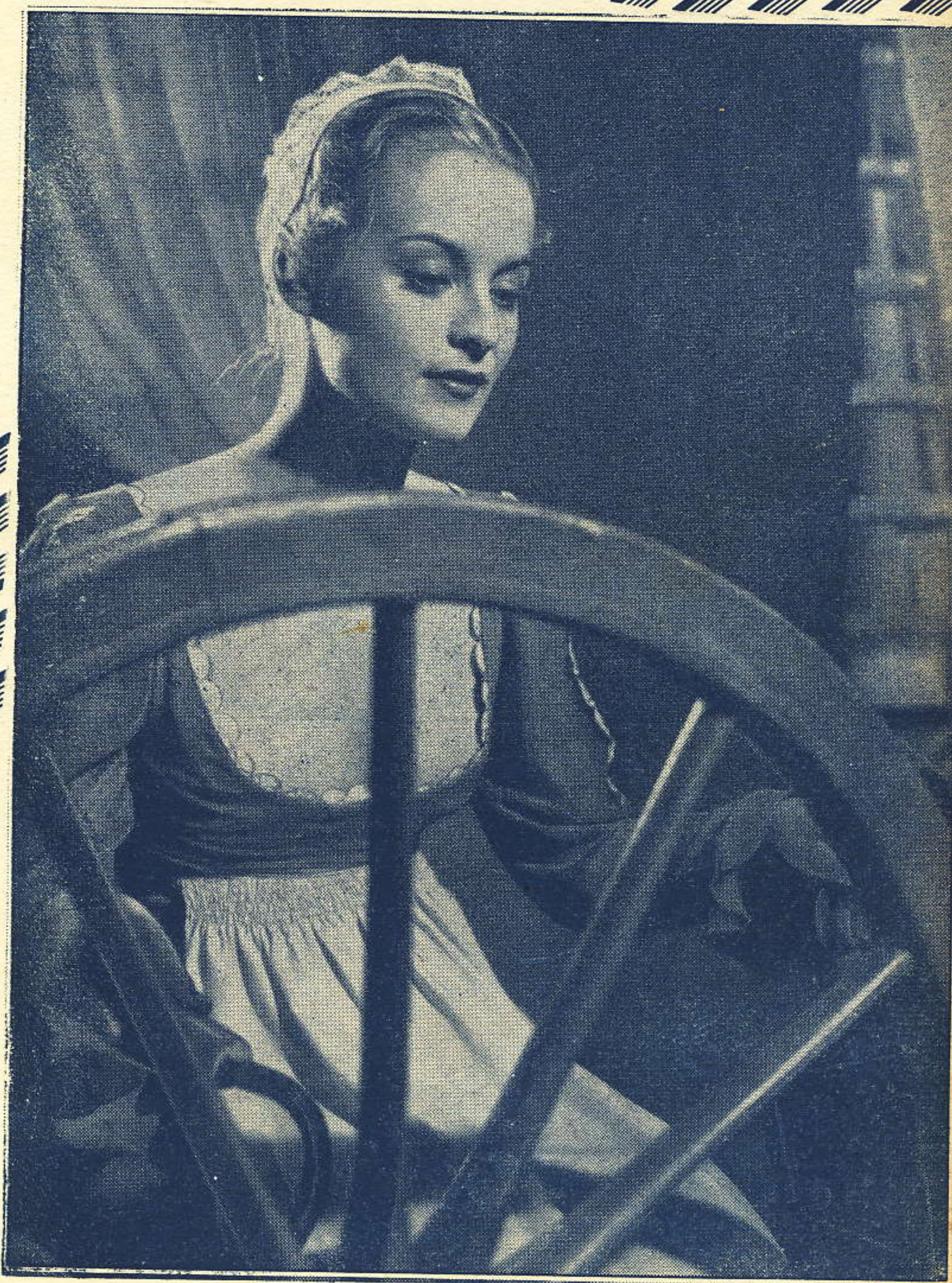
Taksa plaćena u gotovu

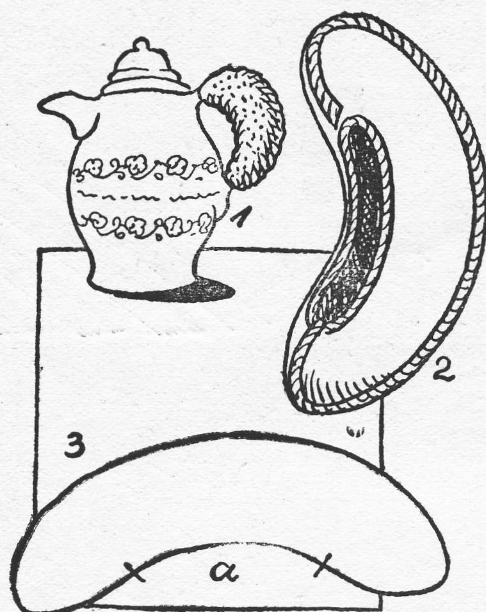
Cijena 4 Din]

OBITELJ

NA PALUBI BRODA (Foto Tobis-Majestic)

God. 1939. 5. kolovoza Broj 29/30

Da se ne opečete kada poslužujete kavom

Koliko ste se puta opekli kad ste nekoga posluživali kavom, jer je kava bila vruća? Da vam se to ponovo ne dogodi, pomozite se sami na način, kako vam to pokazuje naša slika.

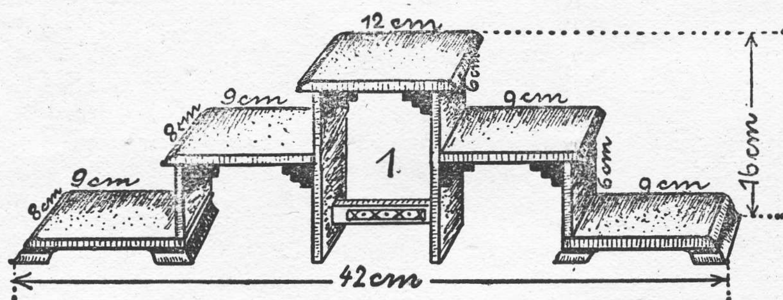
Br. 1. pokazuje posudu, kojoj je na ručki već postavljen branič, da se ne opečete. Branič se sastoji od dva dijela, koji se napune pamukom i skupa sašiju. Na jednoj je strani otvor. Tu dođe ručica od posude. Šavovi se opšiju kakvom šarenom vrpcom ili se zakačkaju, da stvar ukusnije izgleda.

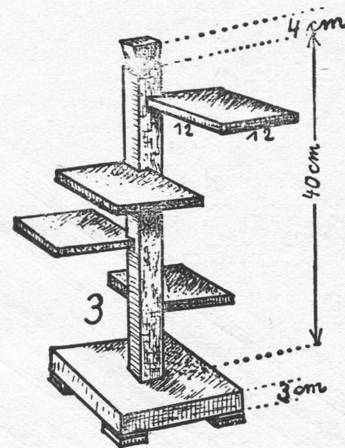
Jeste li još nabavili najizrazitiji seljački roman:

»BARTOL I BARA«

Napisao ga prvak hrvatskih katoličkih pripovjedača Antun Matasović. — Za Vas samo 20 Din.

Klupice za kaktuse

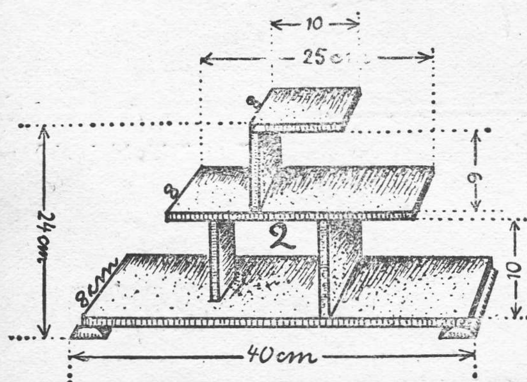

Briga oko cvijeća je za svakoga zgodno sredstvo, kako da svakidašnjicu učini vedrijom i zabavnom te se osvježi od briga. Kaktusi su za to veoma zahvalni i ne traže veliku pažnju. Kao djeci sunca pripada im mjesto na prozoru, ali ih moramo tako poredati, da njihova vrijednost i ljepota dođe do izražaja.

Vrste kaktusa: Echinocea, Opuntia i Manillaria ljube hladnu zimu i radi toga ih je najbolje postaviti između dvostrukog prozora na klupčicama, koje su napravljene kao stepenice. Slika 1. i 2. prikazuju ovdje dvije vrste takvih stepenica. Klupice su jednostavno građene, a uz to su vrlo ukusne. Jasno je, da se i tu mora gledati na simetriju, i to već prema prozorima, gdje dolazi koja klupica. Ako su tri klupice na jednom prozoru, na lijevo i desno dolazi ista vrsta, a u sredini druga vrsta klupice.

Echylea i Phylokaktusi cvatu i rastu zimi. Treba se dakle pobrinuti, da im bude toplo. Njihovo je mjesto na malom stoliću pred prozorom, koji je jako sunčan. Na sred stolića postave se 3 stalka za kaktuse (kao na slici 3.).

Tri naše slike pokazuju, da se klupicama mogu dati vrlo ukusni oblici. Izradba im je vrlo laka.

Prva zagrebačka umjetna ljevaona zvonova, nadgrobnih ukrasa, umjetnina i kovina

RUDOLF KREBELJ

ZAGREB

Srebrnička 5, iz Nove ceste 120

Izrađujem brončane nadgrobne svjetiljke uz umjerene cijene. **Zvona izrađujem iz stare zvonovine**

Za zvona jamčim 10 godina

U sredini su trećeg četvrtgodišta, Kako je s Vašom pretplatom?

„ALMA“

Specijalna radionica muškog i ženskog rublja

Primaju se radovi na endlanje, štikanje itd. — Prvorazredno izrađivanje svih vrsti finog muškog i ženskog rublja po mjeri to jest od mušterije sa vlastitim materijalom.

Gajeva ulica 20

OBITELJ

ČASOPIS ZA HRVATSKU PORODICU
U ZAGREBU 5. KOLOVOZA 1939.

GODINA XI. BROJ 29/30

Slika desno: S OVOGODIŠNJEG TEČAJA HRVATSKIH KATOLIČKIH UČENICA KOJI JE ODRŽAN U SLAVONSKOJ POŽEGI POČETKOM SRPNJA
U sredini predavači tečaja Preč. g. Dr A. Pilepić, dominikanac prof. o. A. Fazinić, franjevac o. Dr. Bonifacije Perović, lijevo gđica Z. Čubelić, desno tečajka Ljerka Kuntarić

Novela „Obitelji“

Drugi svijet

Napisao Padoš Pál

I.

»Jedi nešto ...«

»Hvala.«

»Pripravit ću ti crnu kavu ...«

»Ne treba.«

Žena je prišla mužu, pomilovala mu je kosu te ga zapitala:

»Tomo, što je s tobom?«

Muž ju je odbio od sebe blago, ali ipak odlučno: »Ništa«.

»Takav si već nekoliko dana. Ne jedeš, uzrujan si i zlovoljan. Ne razumijem, što bi moglo biti uzrok tome? Imaš li možda u bolnici kakvih neprilika?«

Muž primi ženu za ruku, privuče je k sebi, pomiluje joj lice, zagleda se u njezine oči i tako joj reče:

»Draga moja, želio bih biti iskren.«

»Naravno ...«

»Otkazali su mi«.

»Isuse moj ...«

Među njih se spusti tišina poput kakova crnog čekića. Tupa, olovna tišina.

»Jest,« uzdahne muž, »stari me je već odavno čudno gledao. Konačno me je jučer pozvao u svoju sobu te mi je rekao, da se traži jedan liječnik za provinciju i da bi me on drage volje protežirao, da bi bolje bilo ... Kazao mi je, da je to dobro mjesto, skopčano sa stanom, velikim vrtom ...«

»U provinciju,« glas je žene bio bezutješan, očajan, »u provinciju? ...«

Nastane muk.

Muž ustane, počne hodati po sobi i tumačiti sada već mirnijim glasom:

»Stari je kazao, da mu je dosta samo jedan asistent. To ne ovisi o njemu. Tako je zaključio profesorski zbor. Rediger će postati docent... Tješio me je, da je u provinciji bolje: da ću sigurno dobiti mjesto, to će mi on isposlovati. Ta pozna me i voli ...«

»Provincija ...« žena zatvori oči, »selo, dosada, blato ...« Strese se. »Gospode Bože, kakav je to život ... Kakav drugi svijet je to, posve drugi svijet ...«

Okrene se i obriše oči, koje su se napunile suzama.

II.

Da, ovo je drugi svijet, posve drugi. Ovdje vlada mir i tišina. Nema nikakvih događaja. Tu treba raditi, i te koliko raditi, o Bože. Svuda su rastrkane naseobine, svuda je bijeda i toliko bolesnika, treba ih čitav dan obilaziti, najčešće pješke, jer siromasi nemaju novaca za podvoz, a ne mogu baš niti liječnika platiti ... Novac, Bože moj, i čemu ovdje novac? ... Za što? Imamo svega. Općina nam plaća u pšenici, i sve je tako jeftino. Istina, sada prve godine moramo koješta kupiti, ali do godine ćemo već svašta imati, vrt nam je tako velik ... Pa i stan

Desno: UČESNICE OVOGODIŠNJEG TEČAJA HRVATSKIH KATOLIČKIH UČENICA U SL. POŽEGI SA SVOJIM PREDAVAČIMA PRED NADBISKUPSKIM KONVIKTOM
Obje slike foto Đ. Kuntarić

nam je prostran. Lijepe velike sobe, svijetli prozori. Tu se može sve lijepo razmjestiti: pokućstvo, slike, ćilimi... Istina, raditi treba mnogo. Osobito sada u proljeće, kad treba saditi i sijati u vrtu. A gospođa Klara nije radila takvo što još nikada. Ali polako će se uputiti u sve, jer ima pomoć u Kulčarevoj. To je dobra žena. Koliko puta samo dotrči svaki dan iz susjedstva, uvijek ima utješnu riječ i dobar savjet...

»Znate, milostiva,« kaže ona, a riječi su joj pune dobrote, »lijepo je ovdje živjeti... I druga je doktorica bila žalosna, kad je stigla ovamo, ali kasnije se posve utješila... A kad su joj premjestili muža, još je i plakala, što mora odavle.«

Pomogla bi i u vrtu.

»Ovamo treba posaditi mrkvu,« tumačila bi, »a onamo zelje... U taj kut rajčice... Hej, milostiva, kakav će to biti vrt... U čitavom selu nema tako dobre zemlje... Bilježnikovica je uvijek zavidna zbog toga... Da,« zapitala bi sa smiješkom na usnama, »da li ste već bili kod bilježnikovih?«

»Ne,« odgovori gospođa Klara, »još nismo bili kod nikoga.«

»E bome,« lice seljakinje je oživjelo, »izvolite samo otići k svima... Takvo vam je to selo, očekuju posjet... Samo izvolite paziti, jer bilježnikovica strašno voli ogovarati... Učiteljeva gospođa je mila žena... Gospođica poštarica već nije tako ljubezna...«

Gospođa Klara se nasmije:

»No vi doista kažete svoj sud o svakome.«

»Pa,« kimnula je Kulčareva, »barem ćete znati, kakav je tko... No zato samo izvolite poći k svima s veleučenim gospodinom...«

I obavili su posjete. Ima u selu dva tri ugodna čovjeka, položaj i nije tako očajan, kao što je mislila. Život teče dalje, a rad je dobar i vedar... I na večer, kad se Tomo vrati, tako je krasno i ugodno sjediti na verandi i večerati, slušati radio, pa si čovjek predstavi, kao da je u gradu... Onda utihne sve, samo zvijezde sjaju, a iz daleka čuju se po noći prigušeni glasovi. Tako je dobro uhvatiti nekoga za ruku, pogledati se i nasmiješiti se...

Pa i to je život. Tih, srećan: miran...

III.

»Tomo, pogledaj ovamo, dolaze nam gosti,« glas gospođe Klare bio je pun oduševljenja. »Katica piše, doći će nam i ona, i Pirika, obadvije.«

Muž se osmjehne ženi:

»Vidiš, barem će ti ispričati, što ima novo.«

»O Bože moj,« žena postađe nervozna, sama vatra, »treba urediti stan, da sve bude lijepo, pa i vrt, neka mi zavide.«

Da, jer je gospođa Klara bila već ponosna na svoj vrt. A i lijep je taj vrt, to se mora priznati. Nije uzalud toliko radila u njemu. Cijelo selo mu se dolazi čuditi. Neka sada vide i ti Budimpeštanci, kako je život ovdje ljepši i bolji. Veselila se već unaprijed, kako će njezine stare prijateljice sve promatrati sa zavišću i s nekim začuđenjem.

Ali gospođa se Klara prevarila.

»O, pa vi tu stanujete,« rekla je Pirika, kad je sve razgledala, »no tako se može izdržati... Samo je malo siromašno.«

»Upravo užasno,« razvukla je usta Katica, »sve je nekako pusto i prazno...«

»Pa jest,« pustila je gospođa Klara smeteno. »Znate, sada istom uređujemo sobe. Tomo je naručio novo pokućstvo, bit će sve drugačije, sasvim drugačije. Ali,« glas joj se napuni ponosom, »pogledajte si samo vrt, takvo što još niste vidjele.«

Prešle su cijeli vrt, Klara im je sve pokazivala i tumačila, kako su lijepe rajčice, kako se zelje već sjajno sprema u glave i kako još uvijek ima jagoda, iako su već u punom ljetu...

»Zanimljivo,« kazala je Katica i pogledala svoje cipelice, »no krasno izgledam, noge su mi jedna prašina...«

»Ja i ne shvaćam,« smijala se Pirika, »zašto se skićemo ovuda? Radije sjeđimo pa se razgovarajmo... Kad smo već izašle u ovo...«

Gospođa se Klara ugriznula za usnicu. Nije progovorila ništa, ali ju je neka gorčina uhvatila za srce, a kasnije je ta gorčina porasla i obuzela je svu.

Kod objeda nije bilo nikakvog raspoloženja.

Tomo je šutio, gospođa Klara isto tako, ali one dvije: Pirika i Katica brbljale su bez prekida.

»Srce moje, jučer smo ti bile u kinu, sada ide neki divan film... Kakva je glumica ta Garbo... Prošli tjedan bile smo u Komičnom Kazalištu, pa znaš li, s kim smo se sastale? Sa Zalatnajem... Znaš, to je onaj simpatični mladić, koji je uvijek dolazio na bridže... Tu smo, da li igrate bridže?«

»Ne,« odgovorila je žena potiho, »nemamo s kim«...

»Isuse,« Katica je sklopila ruke, »kako to možeš izdržati, srce moje...?«

»Ne možete skupiti jednu partiju?« upitala je Pirika.

»Ne,« rekao je Tomo surovo, »tu ljudi rade, a ne kartaju.«

»No,« odmahnula je Katica, »imam svoj sud o vašem selu. Srce moje, a što znaš raditi kroz čitav dan?«

»Bože moj,« slegnula je žena ramenima, »zato živimo nekako.«

Netko je pokucao na vrata. Uđe stari poderani seljak i pozdravi ponizno:

»Gospodine doktore, molim vas, budite tako ljubazni, pa dođite k nama, ženi mi je opet gore.«

»Idem, Ivane,« ustade liječnik, »ljubim ruke, zdravo...«

Tri žene ostadoše same.

»Strašan mora biti tvoj život,« reče Pirika zaklopivši oči, »pa i siromah Tomo...«

»O, zato nije tako loše,« branila se gospođa Klara, »vjerujte mi, lijep je život i ovdje... Selo je mirno, ima i nekoliko zgodnih ljudi.«

»No, srce moje,« naškubila je Perika usta omalovažujući, »čestitam ti na ukusu. Živjeti u jednom takvom gnijezdu!«

I obadvije gošće vratile su se u grad već ranim popodnevnim vlakom.

Gospođa Klara ostade sama. Srce joj se do vrha napunilo gorčinom te je osjetila, kako je sve do nje prazno. Plakati, da plakati bi htjela, ali je samo sjedjela kod prozora te je plamenim, suhim očima buljila u sparno vruće ljetno popodne. Zrak je bio težak, zagušljiv. Iz daljine su se gurali oblaci na nebo, čula se grmljavina, sve je potamnilo i pocrnilo.

Tomo se vratio. Kad je ugledao ženu, prestrašeno je upita:

»Srce moje, što ti je, što se dogodilo?«

Iz očiju žene lijevale su suze.

»Ne mogu izdržati dulje,« jecala je, »otići ću. Ne mogu dalje tako živjeti, rastavit ćemo se. Ja ću se vratiti k majci...«

Nastade mir.

Muž kimnu: »Dobro, idi.«

Već je sve bilo crno, tamno. Strijele su svjetlucale, prozorska su se stakla potresla, čula se oštra pucnjava, a onda se prolomio vihor, led je tukao zidove kuće i crijep na krovu, glasan je vjetar prohujao kroz vrt i nosio je sa sobom led.

IV.

Kakva noć...

Oluja je poslije tuče divlje polomila sve, a onda ju je zamijenila tiha kiša sve do jutra.

Žena nije spavala. Plamenim suhim očima zurila je u osvit. Zatim ustade i počne se spremati. Pomeće kovčege nasred sobe, te bez reda spremi unutra haljine, slike, knjige, sve, kako joj dođe pod ruku.

Kad je svršila, priđe k prozoru te pogleda napolje.

»Gospode Bože, vrt...« uzdahnula je prestrašeno.

Istrčala je napolje pa je tako promatrala opustošenje, što su ga led i vihor počinili u vrtu. Grane su se pokidale s drveća, gredice su se potopile, bujica je izorala duboke jarke, a na stazama su stajale duboke žute lokve. Svuda opustošenje, očajno opustošenje.

Žena je to promatrala. Kraj zida stajalo je oruđe: zubače, lopate i motike. Zgrabila je jednu motiku, te je počela praviti jarak, da može voda oteći s povrća. Radila je brzo i sve se više zagrijala.

»Što radiš?«...

Žena se okrene. Tomo je stajao iza nje.

»Što radim?« upita prijekorno. »Zar ne vidiš? Gledaj, tamo ti je jedna motika, dođi mi u pomoć...«

Radili su mirno.

»Vani u okolici led nije mnogo naškodio,« javio je Tomo tiho, »Berko kaže, da je led pao samo na neka polja... Najviše leda palo je na selo i pašnjake...«

»Što si tražio kod Berka?« upita žena.

»Da te odveze na kolodvor...«

»Mene?... Zašto?...«

»Pa... mislio sam...«

»Ali...« nasmije se žena, »valjda ne misliš, da se taj vrt može ovako ostaviti...«

Već je sunce peklo, nebo je bilo plavo, na jednoj jabuci počeo je kos fićukati, a sve je bilo puno čistoće i toplog srećnog sjaja.

Preveo dr. Ivo Kečkeš

Careva lektira

Car Josip II. nije baš volio mnogo čitati. Nije bio ljubitelj knjiga. Radi toga je njegov lični sluga bio jednog dana silno začuđen, kad je stupio u carevu radnu sobu i ugledao cara, kako se duboko sagnuo nad nekakve goleme foliante.

Sluga je mislio, da se car zadubio u čitanje, pa ga nije htio smetati, a i nije smio. Iznenada podiže car oprezno obje korice goleme knjižurine i naglo ih zaklopi.

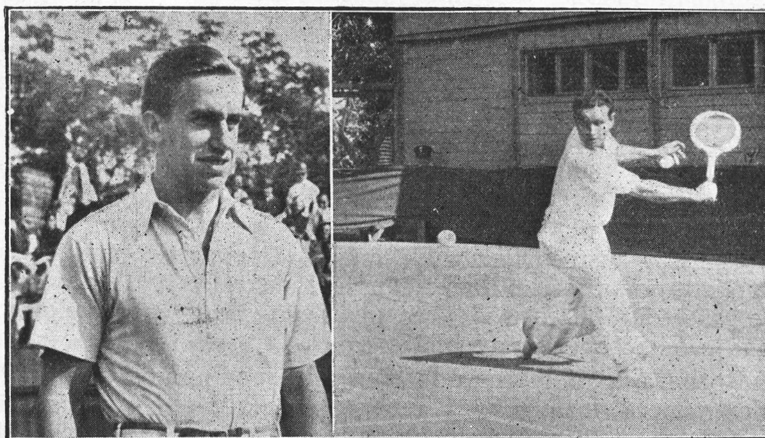
Onda prstom prizove slugu k stolu, pa će mu:

»Pogledajte, dragi moj, mnogo me je gnjavila, ali sam je ipak uhvatio!« i pri tome pokaza na muhu, koja je u knjizi bila sva zgnječena.

HRVATI PRVACI EVROPE U TENISU

U ZAGREBU JE OD 28. DO 30. SRPNJA ODRŽANA FINALNA TENISKA UTAKMICA ZA PRVENSTVO EVROPE, U KOJOJ SU HRVATI POBIJEDILI NIJEMCE S 3 : 2 I POSTALI PRVACI EVROPE U TENISU. FRANJO PUNČEC (DESNO NA SLICI) JE POBIJEDIVŠI NIJEMCA HENCKELA (NA SLICI LIJEVO) POSTAO PRVI TENISKI IGRAČ EVROPE.

Sada će Hrvati igrati s Australijom u Americi i zatim, ako pobijede, s Amerikom, prvakom svijeta

HITAC U TAMI

(Nastavak)

ROMAN O TAJNI JEDNOG UMORSTVA — NAPISALA ANA HRUŠKA — PREVODI V. S.

Kraj prozora je stao, neko vrijeme hodao amo i tamo, ponovo stao i pri tom pušio cigarete, kojih su ostaci ležali prosuti naokolo. Iz broja tih ostataka zaključio je detektiv, da se zločinac u suši zadržavao otprilike pola sata. Zatim se ubica udaljio — ne kroz prozor, kuda je došao, nego kroz vrata suše, kako je pokazivao točno označen trag.

Hempel je mnogo razmišljao o tome, što je čovjeka moglo dovesti u sušu i na što je ondje pola sata čekao. Ali toga nije mogao razjasniti. Da to međutim nije mogao biti čovjek nižega položaja, bio je sa stalnošću uvjeren.

Otisci su upućivali na jednu doduše veliku, ali elegantno obuvenu nogu. Kroj cipela bio je po najzadnjoj modi. Otpaci cigareta pripadali su vrsti, koja se ovdje u trafikama nije mogla dobiti. Bile su turske cigarete, veoma jake i najfinijeg mirisa. Silas Hempel dobio je jednom nekoliko takvih cigareta od nekog odličnog Turčina i pri tom doznao, da su najskupocjenija luksuzna roba te se i na Istoku mogu dobiti samo ispod ruke.

Kako je ovaj čovjek došao do tih cigareta? I za to nije detektiv našao vjerodostojnog razjašnjenja.

Konačno je o svemu, što je utvrdio, sastavio pismen izvještaj, ali je na svoje razočaranje morao uvidjeti, da će vlasti tome pridati malo važnosti.

Pitanju cagireta, koje se njemu samome činilo tako važno, jer se odatle moglo zaključivati na položaj i prilike zločinca, samo su se nasmijali.

»Za nas nijesu važne cigarete ubice, nego ubica sam! Dovedite nam ga ili samo jedan njegov trag i vi ćete dobiti priznanje i odlikovanje! A tako...« Komesar Heidinger slegnuo je ramenima.

Ove su riječi za častoljublje Silasa Hempela bile kao udarac bičem. On međutim nije ni trenuo okom, nego se zakleo, da ne će mirovati, dok ne pronađe ubicu.

Gospođa je Lidija uslijed napora posljednjih sedmica i bola za ljubljenim mužem ležala bolesna kod svojih roditelja. Vila Holcman bila je zatvorena, a sluge, ukoliko nijesu našli mjesta u Marchstättenovoj kući, bili su otpušteni. Tvornica je radila pod nadzorom upravitelja, kojega je preporučio Hartvig Henter. Međutim je suša, koja je bila radionica Holcmana, ostala zatvorena i nitko izvan Silasa Hempel nije od noći 4. listopada stupio u nju.

Silasa je nešto uvijek vuklo onamo. Veoma se sprijateljio sa starim pazikućom Roznerom, koji je još jedini ostao u vili kao nadglednik, ali se ondje osjećao veoma osamljen.

Roznera, koji je još pod starim gospodinom Holcmanom služio u kući, duboko se dojmio žalostan svršetak njegovog mladoga gospodina. I nikako se nije mogao smiriti. Jedino mu je veselje bilo, kad bi ga naveče posjetio Silas Hempel te bi s njime mogao provesti u razgovoru nekoliko sati. Predmet razgovora bio je uvijek isti: zločin, kojemu je žrtvom pao Gerard Holcman.

Rozner je trajno o tome razmišljao i zatim je svome mladom prijatelju povjeravao svoja predmnijevanja — koja su se uvijek rasplinula i nikad dostigla cilja. Mnogo je i iscrpivo pripovijedao također o obitelji Holcman uopće, o mladom paru napose, o njegovim životnim navikama, sklonostima i zanimanju. Pri tom se osjećao srećnim.

I naljutio se, kad je u novinama čitao, da Holcmanovu svjedočanstvu ne vjeruju i da traže posvema druga razjašnjenja o događajima noći od 4. listopada. Upravo se razbijesnio, kad su mu ljudi pričali o neobičnim glasinama, koje su kolale u gradu o mrtvom gospodaru i njegovoj mladoj ženi. To je morao biti strahovito nesrećan brak i Hartvig Henter — govorili su — nije bio samo najbolji Holcmanov prijatelj, nego i ljubavnik i tješitelj gospođe Lidije.

»Lupeži!« vikao je Rozner crven od bijesa, kad je detektiva izvještavao o tome. »O mrtvom čovjeku govoriti tako prostački! Nešto takvo bi se bilo moralo bar jedan jedini put primijetiti — kad bi, mislim, tome bilo tako — konačno u kući je bilo dosta ljudi, koji nijesu bili ni gluhi ni slijepi. Ali za pune dvije godine nije se opazilo nikada ništa nepošteno!«

I Silas Hempel nije vjerovao u naklapanja ljudi. I on je bio uvjeren, da je Holcman govorio istinu. Dok je starac Rozner pričao o prošlim danima, mirno je slušao. Iz prošlosti razumijeva se sadašnjost i mnogi putevi odanle vode možda u današnje stvari...

Katkad pala je i riječ, koja je zaokupila Hempelove misli te mu se pričinila kao trak svijetla u tami.

Tako je Rozner jednom, kad je govorio o marljivosti i sposobnosti svoga gospodara, spomenuo, da je Gerard Holcman prvi u kući polazio na posao. Njegova je glava bila uvijek puna ideja i nacrta, koje je htio izvesti. Ovim radovima bili su posvećeni rani jutarnji satovi. Većinom je Holcman ustajao u šest sati, često i u četiri. Međutim je uvijek prvi unišao u sušu, gdje je vršio svoje pokuse i proračune. Svaki, pa i zadnji radnik u tvornici, znao je to i svi su mu se za to divili. U devet sati, kad je obično ustajala njegova žena, vraćao se Holcman na kratko vrijeme u vilu na zajednički zajutrak. Tek nakon toga polazio bi u pisarnu u tvornici, gdje bi ostajao do podna.

Činjenica, da je Holcman dnevno tako rano sam ulazio u sušu i da je to svima bilo poznato,

dala je Hempelovim predmnijevanjima posve nov pravac.

Dosada se moralo uzeti — Holcman je sam tako učinio — da provala neznanca, koji je na njega pucao, ne može da bude ni u kakvoj vezi s njegovom osobom, budući da provalnik nije mogao ni slutiti, da će Holcman u noći unići u sušu.

Ali sada? Bila su pola tri sata izjutra, a u četiri je Holcman već češće bio ondje na poslu. Ako je ubica to znao i došao upravo za to, da ga ondje sačeka! Time bi otpalo u najmanju ruku ono besmisleno, nerazumljivo, da je neki neznanac bez misli ubio nekog njemu nepoznatog, iako su usprkos toga razlozi za to ostali u tami.

V.

Osam dana nakon smrti Holcmana zadavala je oblasti brigu nova okolnost. Krčmar Ivan Golcer čija je krčma ležala iza Holcmanove tvornice, prijavio je, da mu je, po svoj prilici u noći od 3. na 4. listopada, ukradena svota od 30 milijuna kruna. Naveče 3. listopada obdržavao se u njegovoj krčmi ples, koji je bio vrlo dobro posjećen i trajao sve do zore.

Na putu u policiju razmišljao je krčmar o krađi i pri tom se sjetio zločina u Holcmanovoj suši. Nije li onaj čovjek, koji je pucao na gospodina inžinjera, možda bio tat, koji je mislio, da ga Holcman progoni?

Stvar se nije činila nemoguća. To većma, što je krčma ležala prema jarku, kroz koji je Holcmanov ubica došao do suše, kako je utvrdio Silas Hempel.

Pozvano je bilo mnoštvo ljudi na preslušanje, tragalo se svuda u okolini kuće, ali postiglo se nije ništa. I krađa je ostala posvema nerazjašnjena kao i Holcmanov slučaj.

Zar je bilo čudo, da su vlasti kraj takvog stanja stvari bivale sve nervoznijima?

Komesar Heidinger nije inače bio čovjek, koji bi se dao uplivati od kojekakvih glasina, ali je sudac istražitelj Wasmut, koji se mnogo kretao u društvu, dolazio svakog dana s novim potankostima, koje su mu ovdje i ondje pripovijedali — uvijek s podrugljivim smiješkom o lijenosti vlasti, koju nitko ne može razumjeti . . .

Jednog je dana policijska vlast dobila pismo bez potpisa, koje je glasilo:

»Možda se kriminalno odjeljenje, koje je slijepo za stvarnost, više zanima za priče, o kojima cvrkuću vrapci na krovu . . .

‚Bio je jednom kraljević, kojega je žena varala s njegovim najboljim prijateljem. I jedne noći, kad je kraljević neočekivano došao kući, našao je svoju mladu ženu u naručaju prijatelja. Nikakvo čudo, da je povukao revolver i . . . htio pucati. Ali i prijatelj je imao revolver i ovaj je prije odapeo . . .

Mlada žena bacila se plačući među njih, molila je i zaklinjala. Kraljević se prestrašio, došao k svijesti i spoznao, da je za nj izgubljeno sve, žena i život, i budući da je bio plemenit, upoznao je, da je tek sada sreća žene, koju je ljubio, samo u njegovim rukama. Jednom ju je riječi mogao uništiti za sva vremena, a mogao je uščuvati šutnjom.

Od žene i prijatelja zatražio je prisegu, da ne smije preko njihovih usnica preći ništa od onoga, što se zbilo.

Zatim držeći ruku na rani dovukao se dolje u dvorište svoje palače. Ondje je otpustio prijatelja i za njim zatvorio vrata. Zatim je unišao u pokrajnu zgradu i upalivši ondje svijetlo dignuo uzbunu. Dotrčali su stražari i našli ga iznemogla . . .

I tada je pričao: neznanac neki, kojega nikada prije nije vidio, pucao je na njega u pokrajnoj zgradi . . .'

To već cvrkuću vrapci na krovovima, ali oni, kojih se tiče, ne će da čuju . . .«

Na policiji nijesu bili navikli takvim pjesničkim izljevima i nijesu pridavali dopisima bez potpisa nikakve pažnje. Isprva su se smijali tome. Kad je međutim sudac istražitelj Wasmut doznao za ovo pismo, nije pronašao, da je tako smiješno.

»Ovo pismo«, on će policijskom komesaru s najdubljim uvjerenjem, »mogao je napisati samo netko, koji znade, kako se je stvar dogodila. Uvjeren sam, da odgovara činjenicama. Nešto slično uvijek sam predmnijevao. Već je ispočetka bilo jasno, da je Holcman samo zaštićivao neznanca, jer ga je htio poštedjeti — zašto, razjašnjeno je sada: za to, jer nije htio svojoj ženi zakrčiti put u budućnost! Kad bi svijet doznao, da je njen ljubavnik bio ubica, ne bi ga nikada mogla uzeti za muža. A tako — Bože, neka trava poraste preko svega i ona se može ponovo udati . . .«

Uto je unišao Silas Hempel. Komesar je oprezno rekao:

»Gospodine suče istražitelju, vi pri tom zaboravljate jedno, da javnost kod nerazjašnjenih zločina razvija bujnu maštu i da svoje rješenje dostavlja vlasti kao činjenicu. Tim smo stvarima mi navikli i ne pridajemo im nikakve pretjerane važnosti. Još bih manje to mogao učiniti u ovom slučaju, kad držim isključenim, da bi pisac pisma mogao biti netko, koji znade, kako se stvar dogodila.«

»Kako to?«

»Pretpostavimo, da se zločin dogodio onako, kako pisac prikazuje — tko bi mogao znati to osim trojice, koji su sami pri tom sudjelovali? Holcman je mrtav, a ostalo dvoje ne će zacijelo svjedočiti proti sebi samima! Od ukućana međutim imamo pred sobom jasna svjedočanstva, koja se jedno s drugim slažu u tome, da između gospođe Holcman i gospodina Hentera nikada nijesu postojali ljubavni odnosi. Prema mojemu je dakle mišljenju bolja pretpostavka, da je pismo jednostavno plod mašte, koji je nastao u mozgu neke histerične žene ili usijanog mladića, kome se prazno brbljanje pričinja istinom.«

Sudac istražitelj nije se dao uvjeriti. Smiješeći se odgovorio je:

Osobito pazite što bolesnik pije!

Ako Vam je ikako moguće, dajte mu za zdravlje i užitak čim češće najbolju prirodnu mineralnu vodu

ONU SA CRVENIM SRCIMA.

Ako sami bolujete ili se ne osjećate dobro, tražite kartom besplatni kupališni prospekt, u kojem imate i mnoge korisne upute o zdravlju, smrtnosti, debljini, nornalnom porođaju i trudnoći, odnosu visine i težine te kalendar do 1980. godine!

Uprava Radenskog ljekovitoga kupališta
Slatina Radenci
(kod Maribora)

»Gdje ima dima, mora gorjeti vatra. Istinitost rečenice ,glas naroda — glas Boga' pokazala se odavno na mjestu.«

Komesar se naklonio sležući ramenima:

»Gospodine suče istražitelju! Ako sam vas dobro razumio, vi dakle tražite, da na temelju ovog anonimnog pisma uhapsimo gospodina Hentera

»To je još nemoguće, dok protiv njega nema nikakvog dokaza. Ali ja svakako očekujem, da ćete, gospodine komesaru, svoju istragu energično uputiti u ovaj smjer. Henter mora biti nadziran. Njegov dosadanji život mora se najtočnije istražiti. Tada ćete bez dvojbe moći utvrditi stvari, koje će opravdati njegovo hapšenje.«

(Nastavit će se.)

Povratak iz Palestine nakon 13 godina

Napisao Dr Josip Andrić

Kad sam godine 1931. bio prvi put u Svetoj Zemlji, upoznao sam se u Jerusalemu s hrvatskim franjevcem fra Jeronimom Mihalićem, skromnim bratom lajikom, koji je rodom iz Pučišća na Braču. On nas je dan iza toga divno dočekao i pogostio u Jerihonu. Pričali su mi o njemu, kako je neumoran u svom radu, kako prijateljuje s Arapima, koji ga veoma vole, i kako se brine, da iz svoje domaje s otoka Brača dovede što više hrvatskog franjevačkog podmlatka u Svetu Zemlju. Svakih 6 godina ide kući u domovinu i svaki put dovede po više dječaka na nauke u Emaus, gdje uče srednju školu, a onda će bogoslovske nauke u Jerusalemu.

ŽUPNA CRKVA U PUČIŠĆU NA OTOKU BRAČU

»I sad ima više tih hrvatskih dječaka u Emausu,« govorio mi je u Jerihonu o. Stanislav Bulik, poljski franjevac, koji nas je tada vodio po Svetoj Zemlji, a sada je već pokojni, Bog mu dao duši lako.

Već smo Emaus bili prošli, pa tako te hrvatske dječake nisam vidio, a kad smo tamo bili, nitko nas na njih nije upozorio.

Nisam ni slutio, da je među onim dječacima već tada bio jedan, kojemu ću 8 godina kasnije biti na njegovoj prvoj sv. misi u njegovu rodnome mjestu Pučišću.

Kad sam prije 2 godine po drugi put bio u Svetoj Zemlji, došao je jednog dana u Jerusalemu u moju sobu, u kojoj sam stanovao, jedan mladi hrvatski franjevac predstavivši mi se, da se zove fra Jerko Eterović.

»Već sam 11 godina u Svetoj Zemlji,« reče mi, a po izgovoru se vidjelo, da rijetko ima prilike govoriti hrvatski. »Za 2 ću godine biti mladomisnik i onda doći opet malo u domovinu.«

I doista na Blagovijest je ove godine u Jerusalemu taj mladi hrvatski franjevac bio zaređen, odslužio svoje prve sv. mise na Kalvariji i u našem jerusalemskom hrvatskom svetištu bl. Nike Tavilića, a u srpnju se ukrcao na parobrod i krenuo u domovinu.

O. JERKO ETEROVIĆ VRAĆA SE NA PAROBRODU NAKON 13 GODINA IZ SVETE ZEMLJE KUĆI U PUČIŠĆE
Uza nj na slici braća mu o. Jacint, dominikanac, i Mirko, svršeni profesor Foto „Obitelj"

Na samu nedjelju, kad je prije 2 godine u Jerusalemu obavljena prosveta našega hrvatskog oltara bl. Nikole Tavilića, služio je o. Jerko Eterović svoju prvu sv. misu u svom rodnome mjestu Pučišću. Pošao sam i ja, da prisustvujem toj

svečanosti. U Splitu na parobrodu nađoh se već s o. Jerkom te njegovom braćom o. Jacintom, dominikancem, i Mirkom, profesorom.

Otac te trojice braće Lovro Eterović bio je listonoša u Pučišću. Sad je umirovljen. Jednog je sina prije 13 i po godina dao u Svetu Zemlju, i sad mu se eto vratio kao franjevac mladomisnik. Drugog je sina dao u dominikance, te je njegova mlada misa bila prošle godine. Treći je sin svršeni profesor. Dva su sina u Americi. A šesti je, koji je bio listonoša kao i otac, umro prošle godine ostavivši mladu udovicu i dijete. Ta dvogodišnja djevojčica pozdravila je o. Jerka s cvijećem, kad se na povratku iz Jerusalema iskrcao u Pučišću.

Cijelo je Pučišće pohrlilo, da dočeka onoga, koji je prije 13 i po godina kao dječak otišao u Svetu Zemlju, a sad se vraća kao svećenik. Mužari su pucali, zvona zvonila, a domagojska glazba svirala.

SIN NA POVRATKU IZ JERUSALEMA POZDRAVLJA SE NAKON 13 GODINA SA SVOJOM MAJKOM
Foto „Obitelj"

SRETNI OTAC LOVRO ETEROVIĆ DOČEKAO POSLIJE 13 GODINA SINA FRANJEVCA MLADOMISNIKA IZ SVETE ZEMLJE
Nakon dočeka kod parobroda ide između oba svoja sina redovnika praćeni narodom

Neopisivo je dojmljiv bio susret između oca i sina na obali te između majke i sina pred roditeljskom kućom. Sve su pučišćanske majke kod tog uzdisale: »Sretne li majke, sretnog li oca, što dočekaše toliku radost!«

Pučišće još nije vidjelo tolikog svetog slavlja kao kod tog dočeka svog jerusalemskog mladomisnika i kod njegove sutrašnje sv. mise. A silnim je dojmom djelovalo, kad je propovjednik dominikanac o. Jacint Belić s propovjedaonice pričao:

»Ima tomu 14 i više godina, kad sam propovijedao ovdje u Pučišću. Tada su me upozorili, kako se neki dječaci igraju »mise«. Pošao sam i ja da to vidim. To je doista bio neobičan prizor. Jedan dječak služi »misu«, drugi »propovijeda«, a mnogo svijeta došlo, da to sve vidi i čuje. A to je, govorili su mi, bivalo svake nedjelje. Najprije je svijet išao na tu dječju »misu«, a onda u crkvu na pravu. Ta djeca su stekla toliko simpatija, te su skupili kod tih svojih »misa« dovoljno milostinje, da su mogli iznajmiti posebne prostorije za te svoje »mise«. Tu bi običnim danom opet jedan od tih dječaka držao »školu«, u koju se skupilo mnogo djece, te je to bilo pravo zabavište. I evo što je od one dječje igre Bog dao: od onih dječaka tri su sada svećenici, a onaj dječak, koji je igrao ulogu učitelja, sad je profesor. Četiri dječaka, a od njih 3 rođena brata i jedan njihov rođak. Tako eto Bog nepojmljivim svojim putevima vodi duše k svom određenju . . .«

Sva tri ona svećenika bila su sada tu: jedan kao misnik, a druga dvojica su mu asistirala.

Divno, nezaboravno sveto slavlje o. Jerka Eterovića i rodnog mu mjesta Pučišća bio je za me velik događaj. Pa kad sam to veče na akademiji u Domu Katoličke Akcije govorio o vezama između Hrvatske i Svete Zemlje, osjećao sam, kako je Pučišće, koje je već 7 svojih sinova dalo Svetoj Zemlji, postalo najjačom današnjom vezom između tih dviju naših domovina: narodne i vjerske.

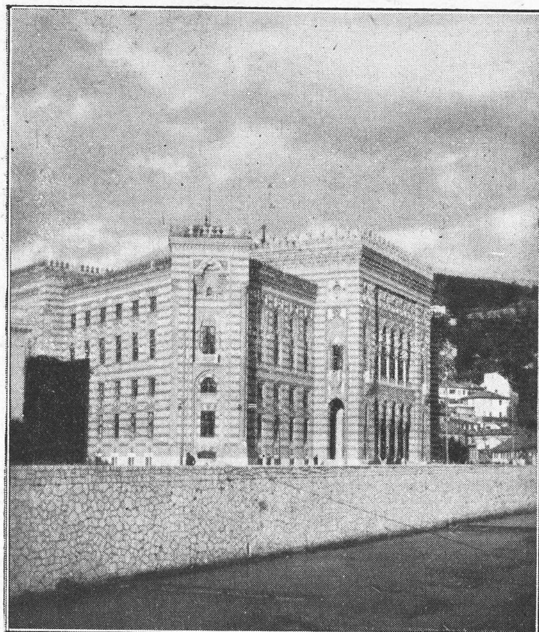

PROCESIJA SA SLIKOM BL. NIKOLE TAVILIĆA PRATI JERUSALEMSKOG MLADOMISNIKA O. JERKA ETEROVIĆA U CRKVU K PRVOJ NJEGOVOJ SV. MISI U RODNOME MJESTU
Foto „Obitelj"

Bosna u povijesti i danas

Napisao Ivo Balentović

Čim otvorimo stranice povijesti, znademo, kuda ćemo svrstati Bosnu, makoliko se našlo onih, koji ne prikazuju točno povijesne činje-

ŞARAJEVSKA VIJEĆNICA U MAURSKOM STILU

nice i navlače ih kojekako. Istina se međutim ne može sakriti. Ona izbije na površinu uvijek i u pravo vrijeme.

Kad se o Bosni govori s gledišta statističkog, onda vidimo, da su žitelji pravoslavne vjere najbrojniji. Iza njih dolaze muslimani, a onda katolici. Da je brojčanost katolika toliko malena u pokrajini, koja je u povijesti uvijek bila hrvatska i sastavni dio hrvatske države sve tamo od Trpimira kneza, uzroci leže u složenim povijesnim preokretima. Vođe i kraljevi srpski, Uroševići, Nemanjići i ostali vladajući povremeno sjevernom Bosnom gradili su sistematski brojne manastire, od kojih su mnogi u životu još i danas. Jedan od najvećih manastir je Ozren u blizini Donje Tuzle. Preko ovih manastira, koji su bili građeni u planini, među gudurama, masivno kao tvrđave, vršena su pokrštavanja poludivljeg žiteljstva. Vladavina ovih gostujućih upravljača Bosnom nije morala trajati dugo, ali manastiri ostadoše trajno. Eto i do danas mnogi se očuvaše.

No osim tim putem, u Bosnu se doseliše mnogi pravoslavci u dane prije turskog osvajanja. Poslije, u doba turskog zuluma, pravoslavci su se iz predjela oko Drine i Drinjače doseljavali u okolinu Banje Luke. Ti su se doseljenici rasprostrli na području, koje je bilo ispražnjeno iseljenjem katolika u prekosavske krajeve. Tako danas broj pravoslavaca u banjalučkom okružju iznosi 242.909, muslimana 72.275, a katolika 94.984. U tuzlanskom okružju broj je katolika najmanji, jer iznosi 60.302, dok je muslimana 171.472, a pravoslavaca 180.502, dakle najviše. Prema istoj statistici, koja potječe iz godine 1921. (jer je statistika iz g. 1931. nepotpunija od ove), ukupni broj žiteljstva Bosne i Hercegovine iznosi 1,860.722. Od toga na žitelje pravoslavne vjeroispovijesti otpada 829 tisuća 262, muslimanske 587.547 i katoličke 443.913.

Neki muslimanski intelektualci drže ove brojke za nepouzdane, osobito pak što se tiče muslimana. Oni tvrde, da je njihov broj mnogo veći. I to, za kojih 80 do 100 hiljada. Mišljenje je njihovo, da je i broj katolika prenizak, a da su među pravoslavce svrstani i mnogi katolici. Ne možemo reći, tko ima pravo. No istina je, da je statistiku u Bosni teško sastavljati. Već i radi geografskih rđavih prilika. No u nikojemu slučaju statistika, barem ne dosadašnja, ne može služiti kao osnova u donošenju važnijih zaključaka.

Zapuštenost te nekada jake hrvatske pokrajine tolika je, da je to za nas, koji živimo u znatno boljim prilikama, upravo neshvatljivo. Ne može se razumjeti isticanje naprednosti u nekome kraju, dok je u Bosni sve nazadno,

VLAKOM KROZ STOTINU TUNELA OD SARAJEVA PREMA ISTOKU

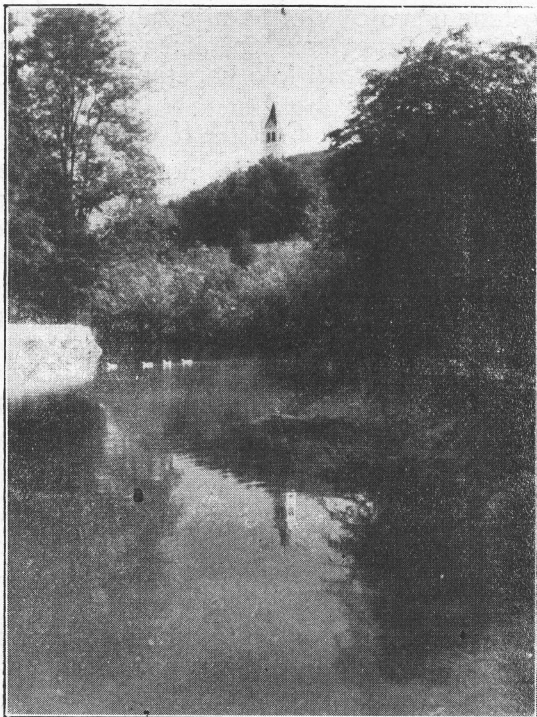
primitivno i zaostalo, skoro kao i pred stotinu godina. Seljaci Bosne ne znadu za blagodat tehnike i tehničkih pronalazaka. I ne znaju skoro za bolji život, jer se rijetko netko zaleti u njihove gudure. A taj život, što ga proživljuju, pun je čemera i svega zla, što nastaje u neznanju i neupućenosti. Zdravstvene, kulturne i prosvjetne prilike, sve je na niskome stupnju. Na toliko niskome, da o tome treba posebice, potanko i nadugačko govoriti.

Pa kada čovjek prolazi bosanskim cestama, te kada se prestane diviti pejsažima, što drhture u suncu ili modrilu zore, postaje mu jasno, da se nalazi u zemlji po sudbini najnesretnijoj i najkrvavijoj. Biva dakle jasno, da je nad tom Bosnom rijetko sjalo sunce slobode u teškim prošlim danima. Jer se za tu zemlju otimahu toliki i nije u miru nikad dugo bila. Valjda zato i sjećanje na Kulina bana ostade živo tamo od g. 1180. sve do dana današnjega, jer je u to vrijeme Bosna jedini put u povijesti cvala u blagostanju i obilju. Rudnici su njeni tada donijeli narodu obilje koristi i život je bio lijep i bezbrižan.

A poslije velike krvave borbe za slobodu, za samostalnost, za miran život, sve do teške tragedije Stjepana Tomaševića posljednjega kralja bosanskoga.

Od toga doba Bosna neizmjerno pati tri duga stoljeća. Tri stotine godina konačno je prohujalo iznad tih gordih planina i dugih oranica bosanskih. Nestalo je ropstvo; Turčinu je nestalo opasnosti za život, ali nije nestalo robovanja, pokorničkog služenja toj zemlji, u mraku neprosvijetljenosti.

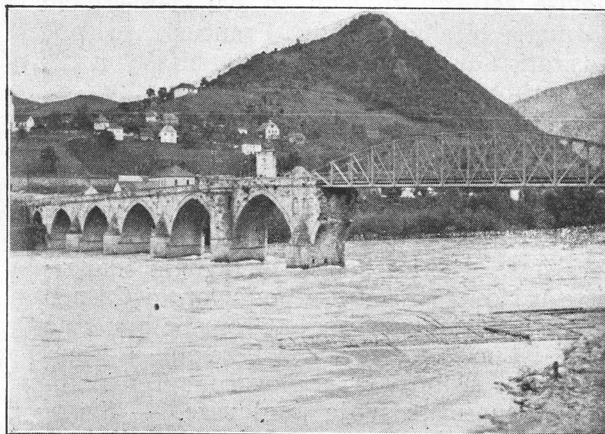
Treba vidjeti danas tu bosansku oranicu, izoranu drvenim primitivnim plugom. Pa dok se

MOTIV S RIJEKE LEPENICE U KISELJAKU

inteligencija rasplinjuje u gloženju oko nepotrebnih problema, zemlja je ta zemlja neiskorišćena, bolesti more pučanstvo, glad i bijeda ubija narod, koji se u jadu međusobno grize, zavađen agitatorima, koji trebaju izborničke glasove, za koje dijele obećanja nikad neostvarena.

Nekadašnje velike hrvatske Bosne nema. Ona je krvava i rastrgnuta patnica. Bosna je danas sirotica, jer je zaboravljena, a sama po sebi ne umije život da si preudesi. Zato je i otužan taj život, otužne su riječi, što žubore u ustima pu-

GLASOVITI KAMENI MOST KOD VIŠEGRADA, KOJI JE SAGRADIO SLAVNI MEHMED PAŠA SOKOLOVIĆ

Most je za vrijeme rata bio dijelom porušen, te je tu nadograđena željezna konstrukcija, kako se vidi na slici

Sve četiri slike foto B. Ž.

čkim, otužna je pjesma, što je pjevaju u dane radosnije i manje pečalne.

Uzduž bosanskih cesta putnik mora proći s palicom u ruci i suzom u oku. Vratit će se i dozrijet će u duši njegovoj spomen na te dane u gorkoj spoznaji: njive treba iskrčiti, duše oplemeniti. Jer...

Treba izgraditi škole; treba podići domove zdravlja; treba izgraditi putove i željeznice; treba poslati liječnike i prosvjetne radnike u ta raspršena sela.

Treba prirediti prosvjetne tečajeve za puk, u kojima će se narodu otvoriti oči.

Statistike od nekoliko decenija unatrag pokazuju jako povoljne činjenice u brojčanom napretku Hrvata u Bosni. Osobito katolika, koji pokazuju vrlo veliku životnu snagu. S muslimanima je nešto slabije, jer su i prosvjetno u nepogodnijem položaju. K tome treba uzeti u obzir njihovu selidbu u Tursku iza okupacije i iza rata, tako da danas broj hrvatskih muslimana u Turskoj dosiže i stotinu tisuća. Nesmijemo stati na putu. Kada narod u Bosni pridignemo, onda će biti u punom smislu naš. A i on će osjetiti svoju snagu jače na korist hrvatske cjeline.

Mnogo toga treba. Još više nego mnogo. I tada će tek svanuti Bosni dan sunčani. I bit će ona tada zemlja čudesna, draga i plemenita! Kao nekada.

Iz predokupacione Bosne

ŽELJEZNICA ZA TURSKOG VREMENA

Godine 1873. odluči Turska napraviti željeznicu po čitavom Balkanu. Željezničke su pruge imale ići ovako: prva od Carigrada preko Jedrena, Sofije do Skoplja, te od Jedrena do Soluna; druga od Soluna preko Skoplja, Mitrovice, sve do Kostajnice, a treća od Busovače do Broda ili Šamca. Barun Hirschl bio je poduzeo svu gradnju ove željezničke mreže. Odmah poplaviše željeznički inžinjeri svu Hercegovinu i Bosnu, a bijahu većinom Francuzi, te počeše trasirati. Glavno ravnateljstvo bijaše u Sofiji pod vrhovnom upravom jednog turskog generala, a njemu je bilo dodijeljeno nekoliko časnika glavnog štaba.

Inžinjerski zbor za trasiranje i izgradnju bio je u Bosni organiziran i porazmješten ovako: bile su 4 divizije, a svaka je divizija imala po pet, šest, sekcija. Jedna je divizija imala sjedište u Novom Pazaru s poglavarom Carnetom, druga u Sarajevu s poglavarom Setom, treća u Banjoj Luci s poglavarom Pousom, i konačno četvrta u Doboju s poglavarom Teneonom. I sekcije su imale svoje poglavare. — Svi su ti inžinjeri imali ogromnu plaću; srednji je inžinjer imao od 600 do 1.000 franaka mjesečno (to bijaše pred 60 i više godina!) a viši inžinjer i poglavari do 2.500 franaka mjesečno osim nuzgrednih beriva.

Radovi su trasiranja dobro napredovali. Pruga širokotračnica od Doberljina do Banje Luke bila je gotova već u polovici godine 1875.

OBRTNIČKA ŠKOLA I KNJIŽNICA U SARAJEVU

Vilajet (zemaljska vlada) u Sarajevu imao je i obrtničku školu, zvanu »istahane«. U njoj su svi učenici bili uniformirani, a osim raznih obrta učili su i čitati i pisati. Vilajet je imao u konaku i jednu knjižnicu, iz koje su se posuđivale poučne knjige u raznim jezicima.

TAKVI BIJAHU PAŠE

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća bijaše u Sarajevu konjanički zapovjednik Genč Ahmet-paša. Genč znači mlad, a Ahmet-paša dobio je taj naziv radi toga, jer on bijaše najmlađi, odnosno najprvi prosti vojnik unovačen za vrijeme sultana Mahmuta II. Bijaše to u ono vrijeme, kad je spomenuti sultan dao smaknuti 80.000 janjičara i pobacati u Bospor, a sve je to učinio u roku od osam dana. Carigrađani zbog toga ne smjedoše jesti ribe kroz punih šest mjeseci, dok se riba ne očisti od ljudskoga mesa.

Genč Ahmet-paša bio je već postariji čovjek. Nije znao ni čitati ni pisati i zaželio je, da to nauči. Njegov učitelj piše: »Paša je doduše učio, ali nije mogao, možda zbog starosti, više ništa shvaćati, te bi od nervoznosti jedva čekao, da se taj sat svrši, pa da na sto dođe rakija, vino i jelo. Mi bi se tek oko po noći veseli rastali.

Genč Ahmet-paša bio je u bojevima proti Rusima u Šumli i Silistriji za Krimskog rata, pa je svom učitelju ispripovjedio čudo anegdota o svojim zgodama u toj vojni. U Sarajevu imađaše konja riđana pravog arapskog soja, starog 36 godina. Konj je ipak bio još uvijek čvrst, dobro ugojen i sjajne dlake, ali uza to i miran; bijaše to historičan konj. Paša je pričao, da ga je taj njegov konj jednoć u najžešćoj bici u Silistriji zbacio sa sebe, i da je u žestini svoga maha zalutao u rusku vojsku. Rusi su konja bili opkolili i sve činili, da ga uhvate, no hrabri se konj branio nogama sve dotle, dok se nije vratio u turski logor k svome gospodaru. Stoga ga je paša držao u onim starim godinama, da ga iz pijeteta sahrani, kad dospije i to za to, osobito, što se nije htio dati Rusima u ruke.

Premda je tome konju bilo 36 godina, nijesi ga smio obosti ostrugom. Ja sam jednoć bio neoprezan, pa ga dobro obo ostrugom, a on se tako ražestio, da se umalo nijesan strmoglavio.«

Pašina kći Arifa-hanuma trpkala je nešto na glasoviru, a od očevog se učitelja, iako je bio mlad, nije krila, već bi mu u veče svirala i pjevala istočne arije. U glasoviru ju je poučavala Friderika Plehaček, kći dragomana austro-ugarskoga konzulata.

Paša je imao dva sina. Rizabega, koji bijaše major, a kasnije pukovnik zaptijanskog zbora i šef policije. On je bio oženio kršćanku Terezu Pavković iz Slavonskog Broda i dozvolio joj je, da ostane u svojoj vjeri, a nije zahtijevao ni to, da se krije. Drugi mu sin, imenom Sabri-beg, bijaše negdje u Aziji kao kapetan.

PRAVOSLAVNA CRKVA U SARAJEVU

Na nekolike godine prije okupacije bijaše u Sarajevu dogotovljena nova pravoslavna crkva. Trebalo je, da se svečano posveti. Crkvena općina naredi, da svo pravoslavno pučanstvo iz okolice, pa i iz udaljenijih krajeva, dođe na tu proslavu. Muslimansko je pučanstvo sve mirno gledalo nekoliko godina, dok se crkva napravila. Ali iznenada skočiše na noge i htjedoše zapriječiti njezinu posvetu kao i njezinu upotrebu. Uoči posvete Ahmed Hamdi-paša naredi, da po svim sokacima hodaju vojničke jake ophodnje, a da se istodobno vozaju sokacima topovi, te čim se zli ljudi stanu micati u zločestoj namjeri, da se smjesta poubijaju i da se odmah počne gruhati u »turske« mahale. Tako bijaše mir i red očuvan za te posvete.

Sutradan bi nova pravoslavna crkva u prisutnosti valije, vojnih dostojanstvenika i diplomata svečano posvećena bez ikakvih događaja.

Z. Š.

CRNI DVORAC

FRANCUSKI NAPISALA M. DELLY — PREVODI ZLATA L. P.

(Nastavak)

IV. BORBA ZA CRNI DVORAC

Snijeg je padao u velikim bijelim pahuljicama. Zemlja je već bila zaogrnuta bijelim ruhom, a isto su tako bili bijeli od snijega i dva čovjeka, koja su se oprezno i šutke verala strmim puteljkom preko hridina.

Mrak je bio vrlo gust i dva su putnika morala dobro poznavati ona mjesta, da slobodno mogu napredovati po onoj vratolomnoj strmini.

»Tu smo!« šapne odjednom onaj, koji je stupao prvi.

Izvuče zatim ispod ogrtača malu lampicu, podigne je ispred sebe, da bolje promotri zapreku, koja mu se činila, da je pred njima... Dva su se noćna putnika nalazila pred visokim kamenim zidom, po kojemu je tu i tamo kroz duge godine grmlje zarinulo svoje žile i korijenje.

»Nalazimo se baš pred provalijom, koju zovu Sedam Jama, gdje ste ono kao dijete skoro nastradali životom, gospodine vojvodo,« reče onaj, koji je imao lampicu u rukama.

»Ali gdje je taj blaženi podzemni hodnik? Ja mu ne vidim ni traga!«

Martin Regent prigne lampicu sve do zemlje i pozove mladića, neka se prigne.

Tada Stanislav ili bolje Gislan (da mu vratimo njegovo pravo ime) opazi udubinu u hridi, koja je bila pokrita suhim granjem, a u toj udubini otvor, kroz koji je s teškom mukom moglo proći čovječje tijelo.

»Ulaz nije baš najugodniji, morat ćemo se vući potrbuške i paziti, da gdje ne udarimo glavom. Ja ću ići prvi, da vam pokažem put, gospodine vojvodo. Kad dođem do kraja ovog neugodnog podzemnog prolaza, zazviždat ću, a vi onda krenite za mnom.

Tako je i bilo te su se iza pet časaka Martin Regent i njegov mladi gospodar našli u drugom podzemnom hodniku, koji je bio izrezan u pećini.

Starac je držao lampicu i išao prvi. Bio je siguran u koracanju uza sav neravan teren. Hodnik se pomalo proširivao, ali se osjetljivo uspinjao. I odjednom se dva čovjeka nađoše pred uskim stepenicama, koje su se gubile u tami.

»O, koliko sam puta uzlazio i silazio po ovim stepenicama!« šapne Martin. »Mogao bih reći, da sam zadnjih mjeseci provodio ovdje čitav život, da mogu bolje paziti...«

»Moj vjerni prijatelju!« uklikne Gislan i stisne starcu ruku.

Počeli su se penjati stepenicama, koje su se činile beskonačno duge... Napokon su došli do prostora, gdje su se nalazila teška željezna vrata. Martin pritisne neku kvaku i stijeni i otvori ta teška vrata.

Gislan opazi uski hodnik. Martin ga povede naprijed, a kad su stigli do drugih vratiju, šapne mu prigušeno:

»Ovuda sam, gospodine vojvodo, mogao doći, da obavijestim vašu majku. Ovuda sam išao da vas ugrabim smrti. Putem jedne tajne naprave ova se vrata mogu otvoriti, a kroz njih se dolazi u odaje vojvoda od Saillesa, u kojima je u ono vrijeme stanovala gospođa Vaulan.«

»A gdje sada spava Petar, sin one zločinke, zar ne?« reče kroz stisnute zube Gislan.

»Da, ona se toliko usudila! No samo ustrpljivo, sve će se vratiti u staru kolotečinu, moj dragi gospodaru... Ne smijemo gubiti vrijeme! Gledajte, onamo su još jedna vrata, a vode u veliki hodnik, gdje stanuje posluga. A mi ćemo se danas poslužiti ovim trećim vratima. Kad bi tko opsijedao ovaj dvorac, kroz ova su vrata vojvode od Saillesa nabavljali živežne namirnice, a u slučaju potrebe mogli su i pobjeći.«

Dok je to govorio, stao ih je oprezno otvarati.

»O, da znate, koliko sam se namučio, dok sam stavio u red ovo zarđano gvožđe! Kovač, koji ih je učinio, bio je doista pravi majstor... Evo nas u kapelici, gospodine vojvodo!«

Gislan tisne vrata i uđe. Kapelica je bila mračna i hladna, mladić protrne i reče:

»Započnimo odmah sa svojim pretraživanjem, striče Hadrijane! Odakle bismo morali započeti?«

»Jer smo ovdje, počnimo od podzemne tamnice. No mislim, da se one dvije nisu usudile odvući tamo našu gospođicu!«

Gislan pođe za starcem kroz vrlo dugi hodnik, zatim se, spusti niz kamene stube, uđe s njime u uske prostorije neugodna zadaha. Pretražili su svaki ugao, ali Natalije nigdje ni je bilo.

»Vjerojatnije je, da ćemo je naći u jednoj od kula,« reče Martin Regent, dok su se uspinjali po nekim stepenicama.

Ušli su u neki hodnik, koji se produljivao i dijelio u bezbroj drugih hodnika.

Martin se gibao po tim prostorijama, kao da je kod kuće.

Kroz kratko vrijeme dva su čovjeka došla pod najveću kulu, pa su se počela uspinjati po izlizanim stepenicama.

»Soba u prvom katu prilagođena je za arhiv, pa ne vjerujem, da su je u nju metnuli,« reče Martin. »No ako je gore ne nađemo, pogledat ćemo i ovu sobu, kad se budemo vraćali.«

Tako su došli i na drugi kat.

Martin primakne lampicu ključanici na vratima i šapne:

»Odnijeli su ključ. Znači, da se unutra nalazi nešto dragocjena!«

»Brzo, brzo, otvorite!« reče Gislan dršćući.

Martin kao razborit čovjek, bio se ospskrbio potrebitim alatom, kojim će moći otvarati vrata, jer je bio siguran, da Natalijini tamničari ne će ostaviti ključ u bravi.

Kroz malo vremena vrata su se maknula Gislan i tisne i uđe u mračnu prostoriju.

»Jeste li ovdje, Natalijo?« upita pod glas.

»Stanislav...«

Oh, s kakvim je radosnim naglaskom bilo izgovoreno to ime!

U tom času Martinova svjetiljka osvijetli prostoriju, a Gislan na zemlji opazi djevojku, koja je drhtala u čitavom tijelu i gledala u njega kao u neko nadzemaljsko priviđenje. Prema njemu je pružala ruke.

U tren oka mladić se našao pokraj nje, kleknuo, uhvatio njezine slabašne i ledene ručice te ih primio k usnama.

»Jadna moja mala Natalija! Tu umirete od studeni! Brzo, odnesimo je iz ovoga groba!«

Uzme na svoje snažne ruke djevojku, iznemoglu od studeni, gladi i tjeskobe, koju je pretrpjela kroz onih trideset sati zatvora.

Dva su čovjeka ponovo krenula putem, kojim su bili došli. Njihovi se koraci nisu ni čuli po izglađenom pločniku, jer su im noge bile ovite u debelo platno.

Odjednom Martin, koji je kao vodič išao naprijed, stade i okrenuvši se k Stanislavu šapne:

»Začuo sam neki šum iza nas!«

I još prije nego što je Stanislav i dospio odgovoriti, starac poleti natrag. Začuje se bijesni poklik, a zatim kratka borba.

Gislan se nalazio u gustom mraku i nije se usudio ni maknuti, jer se bojao za Nataliju.

»Ostavite me, Stanislave, i pritrčite u pomoć stricu!« zamoli ga djevojka.

Mladić je metne na zemlju i vrati se natrag nekoliko koraka. I začuje Martinov glas, koji je govorio:

»Jeste li vi, gospodine vojvodo? Budite ljubazni, pa mi potražite svjetiljku, koju sam tu negdje bacio, da budem slobodniji te da što bolje zgrabim ovu nesretnicu...«

»Šta se dogodilo, striče Hadrijane?«

»Dogodilo se to, da je napokon došla u moje ruke ova zmija! Kad zapalite svijeću, moći ćete je vidjeti i vi, gospodine vojvodo!«

Gislan je pipao desno i lijevo po hodniku. U neko doba naiđe na nešto, upali šibicu i vidi, da je to svjetiljka. Pripali je i s radošću se uvjeri, da je još dobra. Zatim se vrati na mjesto borbe.

Natalija je još uvijek sjedjela na zemlji, a do nje se nalazio Martin, koji je držao besvijesnu Akelmu — služavku sa Jave.

»Što joj se dogodilo?« upita Gislan.

»Gospodine vojvodo, dogodilo joj se to, da sam joj u borbi morao malko pogladiti šakom po glavi, pa se eto onesvijestila... To je sreća za nas, inače bi se još i sada vrpoljila i tukla kao žilavi đavao!«

»Ali što sve ovo znači? Stanislave, recite mi, da li je sve ovo san?« upita slabašnim glasom Natalija.

»Ne, ne, moja draga; ovo je stvarnost, a za malo ću vam vremena otkriti sve ove tajne. Sada se moramo žuriti iz ovog prokletog mjesta. Sve nekako osjećamo, da smo u opasnosti, dokle god se ovdje nalazimo...«

Krenuli su štogod su mogli brže. Gislan je podupirao svoju zaručnicu, a Martin vukao djevojku sa Jave. I tako su stigli do tajnih vrata na kapelici.

Na dnu su se stepenica zaustavili, da odahnu. Martin pusti na zemlju Akelmu, koja je još uvijek bila bez svijesti, a Gislan smjesti Nataliju na jedan kameni potporanj.

»Što ćete uraditi s tom nesretnicom?« upita mladić Martina.

»Zavezat ću je kao salamu, gospodine vojvodo. Gledajte, ja sam se i za ovakav slučaj opskrbio!« Starac izvuče konope i nastavi: »Zasad ćemo je ostaviti ovdje, a sutra će je pravda naći na istom mjestu.«

»Tko je ta žena? I gdje sam ovo ja?« upita tjeskobno Natalija.

Gislan se nagne prema njoj i uhvativši je za ruku reče:

»Nalazite se u dvorcu vojvode od Saillesa... u mojoj kući ..«

»U vašoj kući, Stanislave? Što hoćete time kazati?«

»Hoću kazati, da sam ja Gislan Vaulan. Znate... onaj Gislan, kojega je vaša majka poznavala kao dijete i koji je onako tajanstveno iščezao jedne grozne zimske noći. A ova žena je zloduh barunice Van Hottem, koja je otrovala moju sirotnu majku i koja vas je jučer ugrabila, da bi se putem vas dočepala mene...«

Natalija stisne čelo među ruke.

»Strašno je to, što mi pripovijedate!«

Gislan baci pogled na Martina Regenta, koji je međutim marljivo bratao konopima.

»Hoćete li, da vam i ja pomognem, striče Hadrijane?«

»Hvala, ne će trebati, gospodine vojvodo! Ne bojte se, znat ću i sam uraditi, kako treba! Radije obavijestite gospođicu o nekim za nju nejasnim stvarima...«

Tada Gislan ispripovjedi svojoj zaručnici najglavnije stvari, koje su se zbile u tom dvorcu, i sve, što je on proživio. Natalija ga je slušala rastvorenih očiju i sklopljenih ruku, a onda šapne:

»To je strašno!... No sad ćete dati zatvoriti ove žene, zar ne, Stanislave?«

»To se razumije! A kako su sada i vas napali, imam u rukama silno oružje proti njima... Kad bi, Bertina — stara sobarica moje majke — htjela napokon govoriti, imao bih najasnije dokaze. Uvjeren sam, da je i ona bila pomagač ovih nesretnica, ako ne drukčije, a ono svakako sa svojom šutnjom.«

»A gdje je ta Bertina?«

»To vam je majka naše male Julijane!«

»Vaillant?... Oh, sada razumijem one njezine neobične riječi, koje su se odnosile na grješnu prošlost! I ja ću nastojati, da je natjeramo, neka govori. I vidjet ćete, da ćemo uspjeti!«

»Vaša će djelotvorna ljubav možda znati svladati njezinu otpornost... Jeste li gotovi, striče Hadrijane? Kad budete gotovi, odmah ćemo otići, jer je ovdje vlažno i hladno. A vi ste hladni kao led, Natalijo! Htjeli su vas dakle prisiliti da umrete od gladi u ovom dvorcu?«

»Da, od gladi i od studeni! Od juče nisam okusila ni komadić hrane.«

U isto vrijeme zamrmljali su na to i Gislan i stari Martin.

»To su životinje!... Ali što su zapravo htjele od vas?«

»Htjele su da ja vama napišem neko pismo, po kojemu će vas uhvatiti u stupicu. Ja ih nisam htjela poslušati! Žena, koja mi je izdala taj nalog, dolazila je dva puta i uvijek mi se grozila, da ne ću ništa okusiti, dok pismo ne napišem. Možda je to bila baš ova žena, no imala je na glavi krabulju... Kad ste dolazili k meni, ja sam već bila prekrižila svoj život..., osjećala sam, da ne ću više moći ni dvadeset i četiri sata trpjeti one grozote...«

»I to ste sve podnosili za mene, draga moja Natalijo! Sva moja ljubav i sve moje priznanje ne će nikada moći da vam naplate to tako junačko držanje i žrtvu... No, hajdemo, žurimo se! Otpratit ćemo vas u Crvenu Pećinu.«

»U Crvenu Pećinu? Zar da sve razbudimo u ovaj sat? A onda, kako da im razjasnimo sve ovo? Zar vam se ne čini jednostavnije, da ja do sutra ostanem kod Bertine?«

»U onoj kolibi, gdje je mala Julijana jutros preminula?«

»Da, baš zbog toga! Bojim se, da si njezina majka ne bi u očaju oduzela život! Hoću da je utješim i da uđem u njezinu dušu, pa da putem njezine preminule kćeri unesem u njezino srce zraku vjere. A tada bi mogla koristiti i vama, Stanislave. Jer, zar vam se ne čini, da bi je grižnja savjesti mogla navesti da otvoreno prizna sve ono, što je dosad ljubomorno držala u sebi i tajila?«

»No u onoj kolibi nemate ništa, baš ništa, da se okrijepite i odmorite!... Onamo vas ne mogu pustiti, draga Natalijo!«

»Ali tako mora da bude!«

»Pustite, neka radi, kako je odredila, gospodine vojvodo,« upadne Martin. »A što se tiče jela, ja ću se već pobrinuti! A sada, ako vam je po volji, pođimo!«

Gislan prihvati svoj dragi teret, a starac svjetiljku te krenuše kroz mračni podzemni hodnik.

V. KAZNA DOLAZI

Pod pravom snježnom vijavicom dva čovjeka i Natalija krenuli su iz podzemnih hodnika po uskom i zapuštenom puteljku...

Gislan je vješto koračao po onom skliskom i neravnom puteljku i nije htio slušati Martina, koji ga je neprestano molio, da mu ustupi oslobođenu djevojku.

Napokon su htjeli i do Bertinine kolibice. Slabo svijetlo prodiralo je kroz stakla iz sobice, gdje je ležala Julijana.

Gislan se zaustavi pred vratima i snažno zakuca... Nitko ne odgovori. Pokuca drugi, pokuca treći put: isti muk.

»Da nismo stigli prekasno?« šapne Natalija.

Približi se i Martin i otvori vrata bez ikakve poteškoće. Pođe naprijed i posvijetli.

Prva je sobica bila posve prazna. No iz druge je sobice dolazilo svijetlo.

(Nastavit će se.)

Rezultat ankete

Žena u svom zvanju

Anketa je započela u 3., a završena je 25/26. broju »Obitelji«. Kolikogod nismo mogli donijeti sve odgovore, koji su stigli na anketu, ipak se i po onih 26, koji su objavljeni u našem listu, moglo vidjeti, kako sve žene gledaju na razna životna zvanja. Ima odgovora, koji osim odgojne uloge, koju žena vrši, ističu sposobnost žene, da se prilagodi i drugim zvanjima, ukoliko ona nisu u protivnosti sa zahtjevima ženske duše. Ipak, svi odgovori jednoglasno vele, da ženi najbolje odgovara zadaća majke, odgojiteljice, supruge i kućanice.

Mi smo posve zadovoljni s odazivom na našu anketu. Da su zadovoljne i čitateljice, dokazuje velik broj onih, koje su glasovale, čiji im se odgovor najviše sviđa. U tom su mišljenja glasačica podijeljena, iako je najveći broj pristaša dobio odgovor br. 16. pod naslovom »Ja sam tvornička radnica«, za koji je palo 967 glasova. Taj je broj zavrijedio prvu nagradu od 300 dinara.

Ostale su nagrade prema broju glasova dobili ovi brojevi:

Trideset romana br. 2.
Dvadeset romana br. 1.
Deset romana br. 21.
Pet romana br. 3.
Dva romana br. 14.
Po jedan roman dobili su ostali brojevi: 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25 i 26.

Odgovori su većinom anonimni, pa radi toga molimo dobitnice nagrada, neka izvole javiti svoju adresu i broj odgovora, koji su one napisale, da im znamo poslati nagradu.

Iz istog razloga anonimnosti nismo mogli poslužiti one, koji su željeli dopisivati s nekima, čiji su odgovori objavljeni u ovoj anketi.

Naše majke i naše žene

Napisao Dr Zvonko Šprajcer

Često nam padnu na pamet našminkane lutke. Ne one, koje imućniji ljudi poklanjaju svojoj djeci, da se njima pozabave, ne ni one, što stoje u izlozima pomodnih i krojačkih radnja, a ni one što stoje u brijačkim salonima, ne, na sve te nismo mislili. Mislili smo na one žive lutke, što hodaju našim ulicama, što se koče po raznim lokalima, i koje konačno hoće da govore ispred naših majki i žena.

Kad je u svoje vrijeme njemački narod htio u svojoj kući uvesti temeljito red, proglasio je između ostalih parola i onu, da njemačkom narodu ne treba našminkanih lutaka, već čestitih, ponosnih i samosvijesnih djevojaka i žena. Nije to bio gest demagogije i neke pretjeranosti, nego iskreni, neprikriveni izraz narodne duše, koja instinktivno osjeća parazite i nametnike, koji su se uvukli u zdravi narodni organizam, da ga truju, toče i konačno upropaste.

Kad jednom velikom narodu, kojemu se čitav svijet divi barem radi njegove samodiscipline, energije i osjećaja reda i dužnosti, ne trebaju našminkane lutke, sigurno ne trebaju ni nama. Jer što smo zapravo mi?

Razmjerno malen narod. Narod sa starom kulturom i historijskom tradicijom, ali narod seljački, koji se nikoga ne treba stidjeti radi svoje kulture, ali kod kojega moderna civilizacija, barem u većini krajeva, nije baš neobično napredovala. Svi smo mi barem u drugoj, trećoj, ili najkasnije četvrtoj generaciji, seljački sinovi, što nam je samo na diku, jer smo baš radi toga zdravi i nedegenerirani. Svakako smo narod, koji je još toliko sačuvan, da njegov zdravi organizam nikako ne može na sebe nakalemiti nezdrave izrasline izrođenih velikih gradova, niti mogu na njemu trajno izrasti imele moderne supercivilizacije.

I baš radi toga nam nisu potrebne našminkane lutke. One možda dobro spadaju u velike evropske i američke gradove, ali samo u gradove naroda, koji se nalaze u stadiju umiranja, ali im u našoj sredini nema mjesta. One su kod nas neželjeni gosti!

Gledamo ih svakog dana. Prolaze našim ulicama, sjede po našim uredima, nalaze se i po našim domovima. Ne samo u našim velikim i većim gradovima, već su poplavile i naše varošice, a gdjekoja se zaleti i u naše selo. I one hoće da budu naše žene, naše djevojke, naše majke! Zar to nije upravo smiješno?

Naša siromašna hrvatska žena na selu muku muči, odakle će smoći svakog dana šaku kukuruznog brašna, da njom nahrani svoju djecu, siromašna radnica ne zna, gdje će ostaviti svoju nejačad, dok bude svakog dana kulučila za svakidašnji, suhi kruh, naša žena građanka osijedila je prerano od briga, kako će vezati kraj s krajem, intelektualke se postaraše od »dobrog« života, a one — našminkane lutke — ne vide svega toga. Sve im je to strano i nepoznato. One imaju drugih briga!

One osijediše — ali bojenje kose i tu pomaže! — od golemih briga, kakva će nova moda doći, koji će puder i »ruž« doskora doći do pune važnosti, i kako će se uopće moći »pobjedonosno« djelovati na okolinu, predobiti ju, fascinirati i kraljevati nad njom.

Takve su ne samo one, koje imaju i odviše novaca, pa si mogu dozvoljati te luksuze, već i one, koje nemaju dovoljno sredstava ni da se pravo nahrane. Sve su one jednake, jer našminkane lutke nisu jedan poseban socijalan sloj bezbrižnih i dobro situiranih žena već jedan poseban pojam, oznaka nažalost nekih naših žena i djevojaka, koje su otrovni, bolesni čir na zdravom organizmu našeg ženskinja, i koje po svemu tome, po svom životu i po svojoj duši ni nisu zapravo naše. Nisu naše, jer naše djevojke i žene znadu za svoju životnu zadaću, zadaću žrtve svome domu, svojoj djeci, svome narodu, a sve to, njima, našminkanim lutkama, nije ništa drugo nego ludost, kojom se mogu zanositi samo zaostale, nemoderne žene.

Njihove su brige: nova odijela, cipelice i šeširi, po koji prvorazredni rasno-čisti psić, razna čudna zanimanja i provođenja, te opća želja, koja apsorbira sve njihove misli, da se svide svima i svakome.

Hrvatske žene i djevojke nisu nikada bile, niti će biti takve. One su zdrave i dušom i tijelom, bez nastranih i bolesnih želja, spremne i kadre uvijek na sebe preuzeti svu težinu života za svoga muža, za svoju braću, za svoju djecu, za svoju rođenu grudu, i takve, one su najbolje jamstvo za bolje dane cijelog naroda.

Hrvatska je žena kroz vjekove u svim položajima dokazala plemenitost svoje duše i dubinu svoga srca, snagu svoje neslomljive volje i moć neobičnog pregaranja i ona će takvom i nadalje ostati. Trula natruha nekakve, izvana donešene, a sumnjive civilizacije, ne će nikada zaraziti njezino živo biće.

Nama ne treba našminkanih lubanja bez duše, nego čestitih djevojaka, budućih majki, koje će biti kadre roditi i odgojiti nov, zdrav i čestit rod. Rod, koji će na zgradu narodne budućnosti postaviti pobjednika.

Za napredak liturgijskog pokreta

NEDJELJNI MISAL

Posljednjih nekoliko godina znači veliki napredak liturgijskog pokreta kod Hrvata. Pokazao je to i ovogodišnji liturgijski Kongres u Đakovu. Posebni časopis liturgijskog pokreta »Život s Crkvom«, izdavan na Hvaru, pokazuje lijepe uspjehe. Ali osobit i najstvarniji rad u tom smjeru je »Rimski misal«, koji je već raširen u dva izdanja. Sada je »Knjižnica Katoličkog Života«, Zagreb, Martićeva 41 izdala u priredbi sveuč. prof. dra D. Kniewalda posebni **»Nedjeljni misal«, koji** sadrži misne obrasce za sve nedjelje i zapovjedne blagdane u godini, a priložene su i druge potrebne molitve te služi i kao molitvenik. »Nedjeljni misal« stoji Din.

ZA DOBRE DOMAĆICE

Dobar tek

Talijanska juha od zelenja i rajčice. Nareži 40 dkg korabice, 40 dkg mrkve i malu tvrdu glavicu kelja na sitne rezance. Rastopi u šerpi 8 dkg maslaca, metni u nju zelenje i pirjaj neprestano miješajući. Kad se maslac upije u zelenje, pa se zelenje stane pržiti, dodaj procijeđenu kašu od rajčica, nalij 3 litre hladne vode i kuhaj 1 i po sata. Zatim zakuhaj 10 dkg riže.

Juha od luka. Nekoliko srednje velikih glavica luka nareži na kotačiće, prži na maslacu, dok ne požute, zatim dodaj žlicu brašna i sve pirjaj da požuti. Onda nalij vode i prokuhaj. Vrelu juhu nalij u zdjelu na narezanu žemlju.

Bećarski paprikaš. Nareži jedan tanjur luka, jedan tanjur očišćene paprike i jedan tanjur oguljenih rajčica. Najprije pirjaj na vreloj masti luk, koji odmah posoli, zatim dodaj papriku pa neko vrijeme zajedno pirjaj, a onda uspi u to rajčice i pirjaj još neko vrijeme.

Slatki kupus sa rajčicom. Nareži kupus (zelje) na komade poput kelja i provri ih u vreloj slanoj vodi. Načini zapržak, metni u njega malo nasjeckanog luka, pa kad požuti, dodaj crvene paprike i zalij sa malo vode. Kad prokipi, uspi ocijeđeni kupus te ga zalij sokom od rajčice. Posoli i dodaj šećera.

Bundeva (buča). Mladu bundevu (buču) razreži, oguli, ostruži koštice, naribaj u zdjelu, posoli i dodaj malo kima i žlicu octa te dobro promiješaj i pusti da neko vrijeme stoji. Načini zapržak sa malo luka, buču rukama iscijedi, metni na zapržak i neko vrijeme miješaj, a onda zalij kiselim mlijekom i vrhnjem ili sokom od rajčice. Buču zalivenu sokom od rajčice treba i osladiti.

Musaka. Oguli dva patliđana i nareži na ploške. Posoli i pusti neko vrijeme da stoje, a zatim ih umotaj u brašno, jaja i žemljine mrvice te peci u masti. Preprži posebno na masti malo luka i četvrt kg sameljene govedine. Posoli i pobiberi. Metni sad u namašćenu šerpu na dno patlidžane, zatim meso, a odozgo opet patlidžane. Kad se to u pečenjari malo prepeklo, prelij sa dva decilitra vrhnja, u kojemu si razmutila prije jedan žumanjak, te pusti da provrije.

Kolači sa šljivama i sirom. Od tijesta s kvascem, koje je dobro ukislo, napravi veće kolače, namaži ih dobrim sirom, naslaži odozgo četvrtine šljivâ, koje si prije oprala i osušila, pospi šećerom i cimetom pa peci u pečenjari. **S. A.**

GRAĐEVNI LIMAR I UVODITELJ VODOVODA TE POPRAVLJAČ PLINSKIH AUTOMATA

JOSIP HOIĆ, ZAGREB

Zvonimirova ul. 28 — Telefon 24-019

Preporuča se za sve limarske i vodovodne radnje i popravke kao na pr. kupaone, klosete, umivaonike, te sve ostale poslove, koji u tu struku zasijecaju. Sve radnje izvodim najsolidnije u najkraćem roku uz najumjerenije cijene. Tražite ponude.

Zdravlje

Liječenje živčanih bolesti. Skoro svim raznim malenim pojavama oboljenja, uzrokom je nervoza i prevelika osjetljivost živaca. Da se tome izbjegne, treba sprovoditi prosto vrijeme, bilo to lijepo ili ružno, što više na čistom zraku. Dakako da se prema vremenu i godišnjoj dobi valja ispravno i odjeti. Uz to moramo se hraniti ponajviše mlijekom i povrćem, a mesa ćemo jesti što manje. Nu nastane li ozbiljno oboljenje, onda se moramo posavjetovati s vještim liječnikom.

Slabost srca. Slabost se srca pojavljuje kod osoba, koje imaju zaduhu, koje imaju masno srce; ovapnenje žila, i kojima je poremećena probava. Osim toga dolazi slabost srca još radi prevelikog stvaranja plinova. Tko ima osaljeno srce, taj neka nastoji da polagano omršavi. Osobe slabog srca neka miruju što više, neka se hrane neslanom, na polak sirovom hranom i voćem. Noge neka peru naizmjence toplom i hladnom vodom. Neka osobito paze i na redovnu stolicu. Ne smiju se preveć naprezati poslom, ni tjelovježbom. Neka se što duže šeću na svježem zraku i neka tom prigodom dišu duboko.

Liječenje opeklina. Opečeno mjesto moramo odmah politi špiritom, t. j. moramo opeklinu vlažiti četvrt do pola sata špiritom. Ne smijemo dakle pustiti opeklinu da se osuši, pa da ju vlažimo poslije toga. Nu ako je opeklina ranjava, onda ne smije špirit doći na otvorenu ranu. Ili: uzmi pregršt bršljanova lišća i dugo ga kuhaj, sve dok dršci lišća ne otpadnu. Ovo lišće meći na opeklinu, poveži, pa će brzo nestati opekline.

Kako treba disati. Svakome se preporuča, kad izađe iz dobro ugrijane prostorije, da zatvori usta, te da diše kroz nos. Disanjem kroz nos ugrije se zrak prije nego što dospije u pluća. Tim se pak izbjegne prehladi. Ovo osobito vrijedi za one, koji naginju na hunjavicu ili kašalj.

Dobar lijek protiv hunjavice. Cvijet od bazge smiješa se sa octom i stavi u lonac. Drži se na vatri, dok ne počne vreti. Čim uzavre, lonac se poklopi lijevkom. Nad lijevak se nagne bolesnik, te neka duboko i pravilno udiše vruću paru kroz nos. Prema potrebi mora se opetovati taj lijek, pa ćemo se tako radeći sigurno riješiti hunjavice.

Liječenje kašlja. Kašalj se uspješno liječi čajem od bazgovog, ili od žalfijinog cvijeta zaslađen medom. Osim toga treba staviti na prsa vruć oblog od uvarka tog čaja.

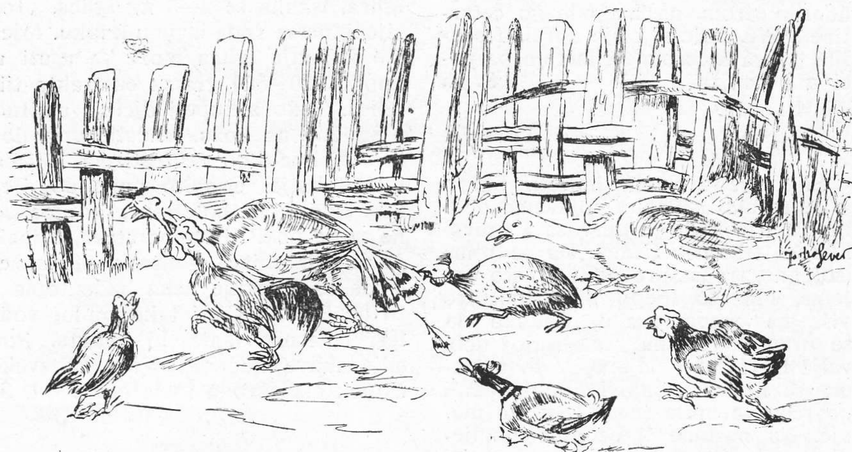
Liječenje nervoze. Od velike je vrijednosti za nervozne ljude kupelj priređena od omorikovih ili borovih iglica. Iskuha se 2—5 kg iglica, procijedi, pa se voda uspe u kupku. Mjesto kuhanja iglica može se usuti u kupku 150—500 grama ekstrakta tih iglica. Takova kupelj djeluje umirno i ugodno na kožu. Nadalje vrlo dobro djeluje kod reumatizma, išijasa i kostobolje. Osobito povoljno djeluje kod onih bolesnika, kojima se ne smije povisiti temperatura, a ipak je potrebno jače podraživanje kože. Voda za kupanje neka bude topla i to od 32—35° C. U tako toploj vodi leži bolesnik samo 15 minuta. Poslije takve kupelji osjeća se svaki čovjek osvježenim i ojačanim. **I. S.**

Kuhinjski kalendar

Kolovoz Ponedj. **7**	Objed: Juha od luka. Varivo od bundeva s faširanim odrescima. Večera: Kajgana s kiselim krastavcima.
Utorak **8**	Objed: Juha od mrkve. Punjene paprike. Večera: Punjene paprike od objeda. Dinje.
Srijeda **9**	Objed: Talijanska juha od zelenja i rajčice s rižom. Savijača sa sirom. Večera: Slanina s kruhom i lukom.
Četvrtak **10**	Objed: Pileći paprikaš sa žličnjacima. Pita s jabukama. Večera: Žganci s mlijekom.
Petak **11**	Objed: Juha od piva. Slatki kupus s rajčicama i pofeznama. Večera: Drobljenac sa salatom.
Subota **12**	Objed: Juha od gljiva. Teleća jetra s kašom od krumpira. Lubenice. Večera: Riža na mlijeku.
Nedjelja **13**	Objed: Juha od telećih kosti s rižom. Pečena guska, pirjani kupus i roščići od krumpirova tijesta. Jabuke pržene u tijestu. Večera: Guska i kupus od objeda. Dinje.
Ponedj. **14**	Objed: Juha od celera. Musaka. Večera: Prženice.
Utorak **15**	Objed: Juha od krumpira. Ćevap na ražnju. Naduvak od jabuka. Večera: Kruh s maslacem i čaj.
Srijeda **16**	Objed: Prežgana juha. Punjeni luk s umakom od krastavaca. Večera: Kajgana s vrganjima.

Zadruga peradi

Slika i riječi od Zorke Sever

U našemu peradnjaku
Vidiš perad uprav krasnu,
Uz kokice pijetla jaka,
Uz gusana patku masnu!
I perlinke uz purane —
Svake boje — svake mane!

Nema dana, da se ovdje
koji s drugim ne potuče

Svadljiv puran pjevca tjera,
A gusak ga za rep vuče!

No kada se vali pilad
Ili pačad — il' purani,
Svi su oni od sve braće
Baš jednako milovani!

Naš se pijeto rado svadi
Sa racakom i puranom,
Sa perlinkom i perlincem
I sa starim din-gusanom!

Ali čudo! Kad nam kući
Koja tuđa perad dođe,
Svi su složni kao jedan,
Tuđin uz njih slabo prođe.

Nek pokuša tuđi pijeto,
Da se koki umiljava,
Brzo će ga proći volja,
Brže ga zaboljet glava!

Nek susjedov puran prhne
Preko plota — što mu godi,
Za bradu ga pijeto ščepa,
Natrag k plotu odmah vodi!

Do ograde još ga kljucne
I po glavi dva-tri puta,
Prek plota ga cijelo društvo
Tjera bormeš vrlo ljuta.

I ako su raznog roda,
Razne ćudi, razne boje,
Ipak dom svoj složno ljube —
U našu se perad broje!

SVJETSKI DOGAĐAJI

1. srpnja: Produženje njemačko-francusko trgovačkog sporazuma.
2. Velika napetost radi Danziga. Poljska sprema notu protiv militarizacije grada.
3. Od 1. srpnja engleski vojni sud u Palestini osudio na smrt 59 osoba.
5. Engleski »Times« ističe, da trojni savez Engleske, Francuske i Sovjetske Rusije već postoji, dok iz Moskve vele, da nema još sporazuma. — Medusobno protjerivanje talijanskih i francuskih novinara. — Roosevelt za ukidanje zabrane izvoza oružja iz Amerike. — Sv. Otac Papa ukinuo zabranu nad francuskim dnevnikom »Action Française«.
6. Javlja se, da u Americi ima 11 milijuna nezaposlenih.
8. Engleska delegacija stigla u Tokio za pregovore radi koncesija na Dalekom Istoku.
9. Strašna eksplozija kod Salamance u Španjolskoj. 90 mrtvih, 200 ranjenih.
10. Borbe između Roosevelta i američkog senata radi zakona o neutralnosti. — Chamberlain izjavio u govoru, da je sam njemački kancelar ugovorom s Pilsudskim zajamčio sadašnje pravno stanje Danziga do g. 1944.
11. Talijanski vanjski ministar Ciano svečano dočekan u Barceloni.
12. Odlučene zajedničke vježbe engleskih i francuskih zračnih sila. — Proslava 150-godišnjice francuske trobojke u Parizu.
14. Franco izjavio, da novi španjolski režim nije ni talijanski ni njemački. On je za neutralnost, dok ne bude ugrožena čast i teritorij Španjolske. Pozvan je od grofa Ciana u Rim.
15. Započeli britansko-japanski pregovori u Tokiju. Na sastanku Franca i grofa Ciana odlučuje se pojačavanje talijansko-španjolske suradnje.
17. Japan prijeti, da će pojačati blokadu u Kini, ako Engleska ne napusti svoj program prema Čang-Kaj-Šeku. — Knez-Namjesnik Pavle u Londonu.
19. Roosevelt nije uspio nagovoriti Američki Kongres, da ustane protiv zakona o neutralnosti.
20. Osim Nijemaca selit će iz Tirola, koji je pod Italijom, i Švicarci.
21. Engleski ministar kolonija MacDonald izjavio je u povodu palestinskog pitanja: »Engleski narod je najveći prijatelj židovskog naroda!« — S Njemačke strane izjavljuju, da Njemačka ne će u rat zbog Danziga, ali ne odustaje od svojih zahtjeva.
22. Roosevelt, radi neuspjeha na Američkom Kongresu u pitanju neutralnosti, izjavio, da će apelirati na narod.
24. Vijesti o englesko-japanskom sporazumu, kojim je Engleska prepustila Japanu slobodne ruke u Kini. — Francuska predala Sandžak Aleksandretu Turskoj.
25. Netočne vijesti o nemirima među generalima u Španjolskoj. — Započeo Kongres Krista Kralja u Ljubljani.
26. Raspisani engleski izbori za 26. listopada. — Slovačka podijeljena na 6 upravnih oblasti. — Javlja se, da je od početka sovjetsko-japanskog rata srušen 691 sovjetski avion.
27. U. S. A. otkazala trgovački ugovor s Japanom. — Čang Kaj Šek za borbu protiv Japana, iako ga je Engleska napustila.
28. Poplave u Kini zaustavile japansku vojsku.
29. Španjolsko zlato vraćeno iz Francuske. Produljen mandat francuskoj komori do g. 1942. — Bježanje Iraca iz Engleske radi zakona protiv terorizma.
30. Britanija promijenila stav prema Japanu. Demonstracije protiv Britanije. — Završetak Kongresa Krista Kralja u Ljubljani.

IVAN GAŠPARIĆ
KLOBUČAR
ZAGREB, Maksimirska 54
Prodaja i vlastita izradba svih vrsti muških i ženskih šešira i kapa. Primaju se popravci uz vrlo solidne cijene.
Preporučam se cij. mušterijama.

PJESNIK I UREDNIK. Neki mladi pjesnik s valovitom kosom i okrajcima na odijelu od crne svile, koja mu je na široko lepršala, dođe u uredništvo i upita glavnog urednika:

»Šta mislite o mojoj p o s l j e d n j o j pripovijetki, što sam vam je poslao?«

Urednik mu pruži ruku i vrlo veselo reče:

»Veoma me veseli, što čujem, da je ta bila p o s l j e d n j a!«

PIŠČEVA OSVETA. Neki pisac posveti knjigu vojvodi de Rohan. Kad se prevario u njegovoj blagodarnosti i ne dobi ništa, uvrsti u drugom izdanju posvetu među tiskarske pogreške.

SNOBOVI BIBLIOFILI. Za ljubitelje knjiga, koji gledaju samo na vez, govorio je Lauret Tailhade:

»To su sladokusci, koji od puževa ne jedu nego kućice.«

TERMOMETAR. L i j e č n i k: »Evo, dragi gospodine, tu vam je termometar. Stavite ga svojoj ženi pod jezik, nakon dvije minute izvadite ga i pročitajte temperaturu.«

M u ž: »Nemate li možda, gospodine doktore, kakav termometar, koji se mora držati u ustima pola sata?«

KAD ČOVJEK DUGO SPAVA. Poznati madžarski pisac Franc Molnar ima običaj da dugo spava. Jednom je bio zamoljen od jednoga prijatelja, da nastupi kao svjedok u vrlo važnoj parnici. Molnar se izgovarao, da će mu to biti nemoguće, jer da ne vjeruje, da će moći ustati već u deset sati. Međutim ipak je morao ustati, jer je prijatelj došao i izvukao ga prije deset sati na ulicu. Kada je Molnar vidio da ulicom ide više ljudi, začudio se i zapitao je prijatelja:

»Nerazumljivo je ovo, što se događa; zar su ovo sve svjedoci i svih si izvukao iz kreveta?«

TRAŽI SE RADNIK. Pitali jednom nekoga gospodara na selu:

»Dolazi li ti mnogo prosjaka?«

»O ne! Metnuo sam cedulju na vrata, pa od onda nema nijednog.«

»Pa šta si napisao? ‚Ljut pas'?«

»Ne. Napisao sam: ‚Traži se radnik'.«

U KONVIKTU. Prefekt pita đaka:

»Zašto si dobio drugi red?«

»Nisam znao prirodopis.«

»A šta te je pitao g. profesor?«

»Pitao me, što ima krava na nogama.«

»No, pa što ima?«

Najveća katolička tvrtka glazbala u državi

»?«

»No, reci!«

»Papuče!!!«

POD VJERONAUKOM. »E, djeco, znate li, tko je napisao psalme?«

Nitko ne zna, kad se diže Mišo, pa će kroz plač:

»Velečasni, nisam ja!«

Velečasni je ljut, pa će Miši:

»Sjedi, nevaljanče! Ako mi nitko ne odgovori na to, svi ćete ostati u zatvoru!«

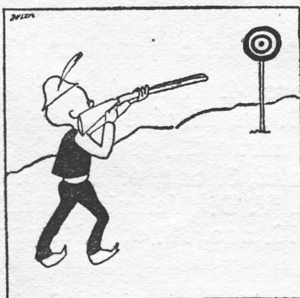
U razredu nasta strah, kad li se velikodušno podiže Stipo:

»E . . . pa . . . ja sam to bio . . . Ali vam obećajem, da ne ću nikada više!«

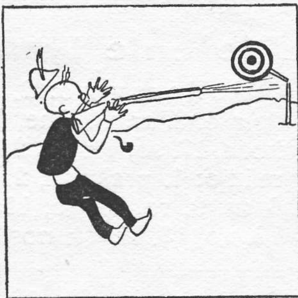
U GOSTIONI. G o s t: »Molim vas, gospodine gostioničaru, recite mi, što je to s vašim psom? Već sam ga dvadeset puta potjerao, ali on se neprestano vraća i sjeda kraj mene i gleda u svaki moj zalogaj. Molim vas, odvedite ga, da mogu mirno jesti.«

G o s t i o n i č a r: »Da, da, naš Floki je veliki prevejanac. Sigurno ste dobili tanjur, na kojemu i on dobiva svoje jelo.«

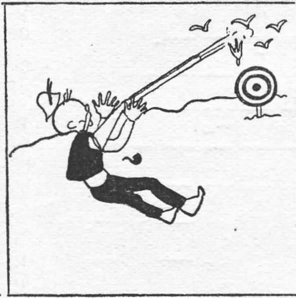
Dobrijan kao strijeljač

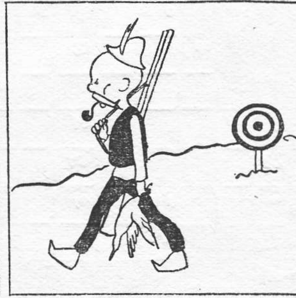
Kad je glava čike našeg
u brizi i muci,
onda kreće na »streljanu«
sa puškom u ruci!

Ništa zato, što baš točno
ne pogodi metu,
glavno da se hitac čuje
po cijelome svijetu!

Za dva puna metra niže
spustila se meta:
čika puca u visinu —
ništa ga ne smeta.

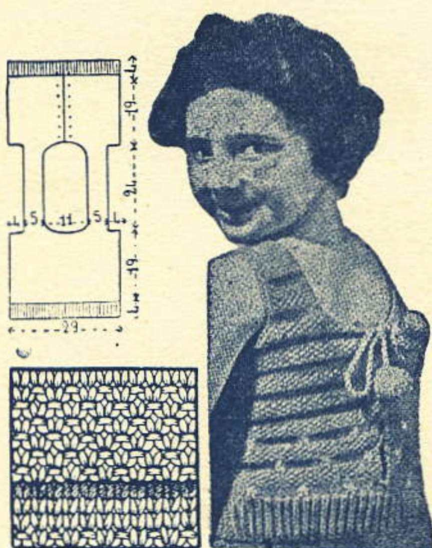

Glete čuda: naciljao!
kao nikad prije,
sa lovinom ide kući,
a brk mu se smije!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" stoji 3 Din po broju. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb. Trg Kralja Tomislava 21 Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536

„Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Deželićeva ul. 2.

Pleteni prsluk za sunčanje

Ovaj pleteni prsluk za sunčanje radimo za djevojčicu od 8 do 10 godina. Potrebno nam je 100 grama vune u svijetlomodroj boji, malo narančaste vune, 2 pletenke i 1 kačkalica br. 4.

Započet ćemo dalje sa 72 očice. Pletemo 1 očica krivo, 1 očica pravo 4 cm. Dalje pletemo ovako: 3 reda jersey, 6 redova ovako: 1 očica pravo, 1 očica krivo, u slijedećem redu iznad pravih krive, iznad krivih očica prave. Tako radimo izmjenično kroz 19 cm. Za izrez ruke završimo sa svake strane po 12 očica. Onda završimo srednjih 12 očica. Sada radimo svaku stranu posebno. Završimo dalje za izrez oko vrata 2 puta po 2 očice. Ostalo nam je 12 očica, koje pletemo još 17 cm. Onda opet dodajemo za naprijed 12 očica (za ispod ruke). Za vratni izrez dodamo najprije 2 puta po 2 očice i jedan put 6 očica. Dalje pletemo ravno. Na svakoj prugi pletenoj jersey načinimo rupicu iza 3 očice od kraja tako, da 2 očice pletemo zajedno, 1 očicu nametnemo. Kad smo ispleli 19 cm ravnoga, ostavimo te očice i ispletemo drugu polovicu isto kao prvu, a onda navučemo sve očice na jednu iglu i pletemo još 4 cm: 1 očica pravo, 1 očica krivo.

Sašijemo strane ispod ruku. S kačkalicom načinimo oko ruku i vrata kratke štapiće. Od vune ćemo sfrkati jednu traku, provučemo ju kroz rupice na leđima, načinimo 2 pompona i prišijemo na krajeve trake.

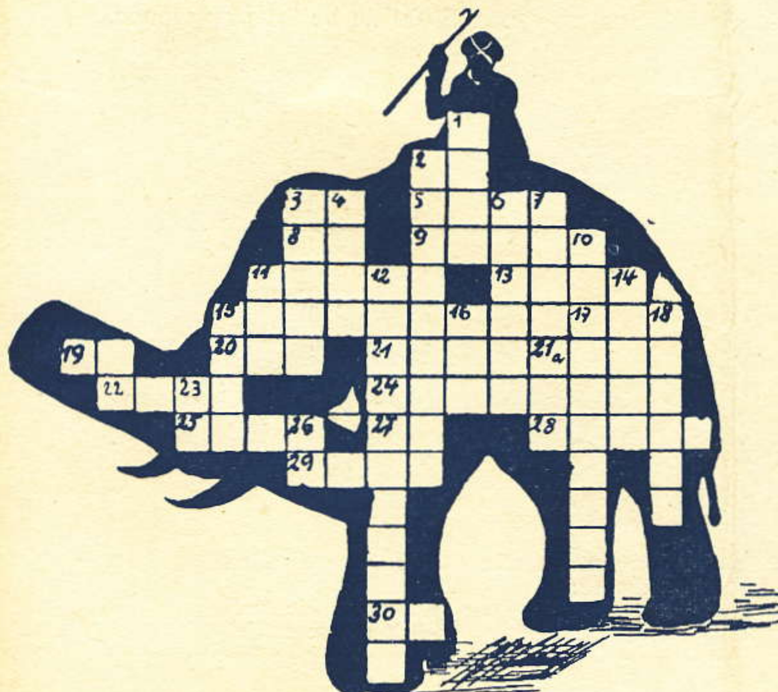
Z. L. P.

Križaljka

Složio Lj. Perinić, Zagreb

Vodoravno: 2. franc. zlato, 3. inic. hrv. knjiž., 5. upitna čestica, 8. egip. bog Sunca, 9. začini, 11. ime rumunjskoga kralja, 13. noćna ptica, 15. sakupljati na hrpu, 19. središte okretaja, 20. veznik, 21. tri riječi: pok. zamjenica (ž. r.), rijeka u Franc., (slovo predz. u alf.), 22. kukac (bode!), 24. prenos robe devama (k-r), 25. hrv. rijeka, 27. latinska zamjenica (sr. rod), 28. prislov, 29. grob, 30. kratica u naslovu (pisma!).

Okomito: 1. vrsta gorja (krševito), 2. dvije riječi: dio glave, pašnjak, 3. đavoli (množ. u dijalektu), 4. vrsta igraće karte, 6. planina u Srbiji (Vladimir i . . .), 7. dvije riječi: ruda (mekana), dom. životinja, 10. dvije riječi: m. ime (miljenik Isusov!), glavni grad Turske, 11. blato, 12. dvije riječi: šumsko stablo (crnogorica), slavensko drvo, 14. đavao (tuđ. bez prvog slova), 15. žensko ime, ufanje, 16. rimski kućni bog, 18. pripada Izaku, 23. igraća karta, 26. mjera za površinu.

Rješenje treba poslati do 20. kolovoza. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih romana.

Rješenje i nagrade iz br. 19

Vodoravno: 2. oro, 4. bakanal, 6. ub, 7. (p)aša, 8. ar, 10. ime, 11. sv., 12. vi, 14. nada, 15. koža, 17. so, 19. pa, 20. narav, 21. osti. — Okomito: 1. prašuma, 2. oka, 3. ona, 4. b. b., 5. la, 6. us, 9. ro, 11. sa, 11a. V. D. (Velimir Deželić), 12. vo, 13. Iž, 14. nos, 16. aqa, 18. osa, 19. pas.

Po 5 romana dobili su M. Perković iz S., i O. Naranđić iz B. Po 1 knjigu: Lj. Karajčev iz N. B., I. Dasović iz K., Š. Pavletić iz K., D. Poje iz G., V. Kraljić iz S., Lj. Živković iz S., Š. Segarić iz I., S. Herula iz P., fra Mihajlo Tomašinec iz Zagreba i A. Peranić.